

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

**Τίτλος Εργασίας : «Εισαγωγές- Εξαγωγές υπό το καθεστώς των
περιορισμών κεφαλαίων(capital controls).Εμπειρική Διερεύνηση»**

Όνομα φοιτητή : Καγιούλης Σπυρίδων

Αθήνα , 2017

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΚΑΙ

ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΛΟΓΙΑΣ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή

Όνομα Πρώτου Καθηγητή (Επιβλέπουσα) : Σαϊτή Άννα , Καθηγήτρια

Γνωστικό αντικείμενο: Διοίκηση και Οικονομία της Εκπαίδευσης

Όνομα Δεύτερου Καθηγητή : Σαρδιανού Ελένη , Επίκουρη Καθηγήτρια

Γνωστικό αντικείμενο: Οικολογία και Οικονομικά του Περιβάλλοντος

Όνομα Τρίτου Καθηγητή : Χονδρογιάννης Γεώργιος , Καθηγητής

Γνωστικό αντικείμενο: Εφαρμοσμένη Οικονομική Ανάλυση

Ο Καγιούλης Σπυρίδων

δηλώνω υπεύθυνα ότι:

- 1) Είμαι ο κάτοχος των πνευματικών δικαιωμάτων της πρωτότυπης αυτής εργασίας και από όσο γνωρίζω η εργασία μου δε συκοφαντεί πρόσωπα, ούτε προσβάλει τα πνευματικά δικαιώματα τρίτων.
- 2) Αποδέχομαι ότι η ΒΚΠ μπορεί, χωρίς να αλλάξει το περιεχόμενο της εργασίας μου, να τη διαθέσει σε ηλεκτρονική μορφή μέσα από τη ψηφιακή Βιβλιοθήκη της, να την αντιγράψει σε οποιοδήποτε μέσο ή/και σε οποιοδήποτε μορφότυπο καθώς και να κρατά περισσότερα από ένα αντίγραφα για λόγους συντήρησης και ασφάλειας.

Αφιερώνω την εργασία μου στην οικογένεια μου που με στηρίζει
συνέχεια...

«Ανταμείβει κανείς άσχημα το δάσκαλο του, όταν μένει πάντα μαθητής
του»

Φρειδερίκος Νίτσε

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η παρούσα εκπόνηση πτυχιακής εργασίας αποτελεί την κορύφωση του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών στο τμήμα Οικιακής Οικονομίας και Οικολογίας του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου. Το θέμα της εργασίας έχει σαφώς οικονομικά χαρακτηριστικά και θα αποτελέσει χρήσιμο εργαλείο για την αποκρυπτογράφηση της δυσμενούς οικονομικής κατάστασης που βιώνει η ελληνική κοινωνία και ειδικά ο επιχειρηματικός κλάδος. Ευχαριστίες αποδίδονται σε όλους τους καθηγητές του Πανεπιστημίου που ειδικεύονται στην Οικονομική Επιστήμη καθώς έδωσαν τα κατάλληλα ερεθίσματα στο να παρθεί η απόφαση για το αντικείμενο και τον τίτλο της εργασίας ο οποίος είναι «Εισαγωγές – Εξαγωγές υπό το καθεστώς των περιορισμών κεφαλαίων(capital controls). Εμπειρική Διερεύνηση.» Επίσης αποδίδονται ευχαριστίες στον Πανελλήνιο Σύνδεσμο Εξαγωγέων ο οποίος παρείχε συμβουλευτικό ρόλο για την περάτωση της έρευνας.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Περίληψη στα Ελληνικά.....	σ.1
Abstract.....	σ.2
Κατάλογος Πινάκων.....	σ.3
Κατάλογος Σχημάτων.....	σ.6
Εισαγωγή.....	σ.7
Κεφ.1: Θεωρητική Προσέγγιση.....	σ.10
1.1.1: Άνοιγμα Διεθνούς Οικονομίας.....	σ.10
1.1.2: Άνοιγμα Ελληνικής Οικονομίας.....	σ.12
Κεφ.1.2: Ισοζύγιο Πληρωμών.....	σ.14
1.2.1: Εισαγωγή στο Ισοζύγιο Πληρωμών.....	σ.14
1.2.2: Παρουσίαση του Ελληνικού Ισοζυγίου Πληρωμών.....	σ.17
Κεφ.1.3: Διεθνής Οικονομική Ύφεση.....	σ.18
1.3.1: Οι Η.Π.Α. αντιμέτωπες με την Ύφεση.....	σ.19
1.3.2: Ε.Ε και Ελλάδα αντιμέτωπες με την Ύφεση.....	σ.20
Κεφ.1.4: Κεφαλαιακοί Περιορισμοί.....	σ.22
1.4.1: Η Διεθνής Εμπειρία της Επιβολής των Κεφαλαιακών Περιορισμών	σ.22
Κεφ.2: Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	σ.26
Κεφ.3: Παρουσίαση Αποτελεσμάτων της Έρευνας.....	σ.28
3.1: Αποτελέσματα για το Σύνολο των Επιχειρήσεων.....	σ.28
3.2: Αποτελέσματα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	σ.49
3.3: Αποτελέσματα των Μεγάλων Επιχειρήσεων.....	σ.54
3.4: Αποτελέσματα Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία..	σ.58
3.5: Αποτελέσματα Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία.....	σ.61
3.6: Έλεγχος Ανεξαρτησίας χ^2	σ.65
3.6.1: Πολλαπλή Γραμμική Παλινδρόμηση.....	σ.67
3.7: Σύγκριση-Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....	σ.68
3.7.1: Σύγκριση Αποτελεσμάτων.....	σ.68
3.7.2: Σχολιασμός Αποτελεσμάτων.....	σ.76
Συμπεράσματα.....	σ.78
Βιβλιογραφία.....	σ.81
Παράρτημα.....	σ.82

Περίληψη στα Ελληνικά

Η παρούσα οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα χαρακτηρίζεται από ανασφάλεια και ομολογουμένως το εμπόριο έχει υποστεί τεράστιο πλήγμα. Η έρευνα διεξήχθη για να κατανοήσουμε τα οικονομικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ελληνικές επιχειρήσεις, αφού η οικονομία λειτουργεί όχι μόνο υπό ρυθμούς ύφεσης αλλά και υπό ελέγχους κεφαλαίου. Η Ελλάδα εξίσου πρέπει να αντιμετωπίσει και το έλλειμμα του εμπορικού της ισοζυγίου. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχει μεγάλη ανησυχία μεταξύ της ελληνικής κοινωνίας. Ειδικότερα, οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σε τεράστιο επίπεδο τις συνέπειες της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης. Τα αποτελέσματα της έρευνας πρέπει να ληφθούν υπόψη και να προετοιμαστεί το έδαφος για περαιτέρω επιστημονική ανάλυση. Για τις ανάγκες της έρευνας συλλέξαμε απόψεις από 70 επιχειρήσεις μοιράζοντας σε αυτές ερωτηματολόγια.

Λέξεις – Κλειδιά : Κεφαλαιακοί Περιορισμοί , Εμπορικό Ισοζύγιο , Ρευστότητα , Ύφεση , Βιωσιμότητα

Abstract

The present economic status in Greece is being characterized by insecurity and especially the trade has suffered at the highest level. The research took place in order to figure out the financial problems that Greek companies are grappling with since Greek economy is running under recession and under capital controls as well. Greece has to deal with its trade account deficit as well. There is no doubt that there is a lot of concern among the Greek society. More specifically the small and medium sized businesses are facing at a huge level the consequences of the current economic status. The results of research must be taken into consideration and prepare the ground for further scientific analysis. In terms of research we received the views of 70 businesses giving to them questionnaires.

Keywords : Capital Controls , Trade Account , Liquidity , Recession , Sustainability

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πιν.1.0: Κατανομή του δείγματος ως προς τον Κλάδο Επιχείρησης.....	σ.28
Πιν.1.1: Κατανομή του Δείγματος ως προς τον Τύπος Επιχείρησης.....	σ.29
Πιν.1.2: Κατανομή του δείγματος ως προς τα Έτη Λειτουργίας.....	σ.30
Πιν.1.3: Κατανομή του Δείγματος ως προς το Εργατικό Δυναμικό.....	σ.30
Πιν.1.4: Κατανομή του δείγματος ως προς την Εμπορική Δραστηριότητα.....	σ.31
Πιν.2.0: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας.....	σ.32
Πιν.2.1: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης Προμηθευτών.....	σ.33
Πιν.2.2: Κατανομή του Δείγματος ως προς τις Καθυστερήσεις Παραγγελιών.....	σ.34
Πιν.2.3: Κατανομή του Δείγματος ως προς τις Μειώσεις Αγορών.....	σ.35
Πιν.2.4: Κατανομή του Δείγματος ως προς Μείωση Τζίρου.....	σ.36
Πιν.2.5: Κατανομή του Δείγματος ως προς Διακοπή Συνεργασίας.....	σ.37
Πιν.2.6: Κατανομή του Δείγματος ως προς Στροφή σε Εγχώριους Προμηθευτές.....	σ.38
Πιν.2.7: Κατανομή του Δείγματος ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.39
Πιν.3.0: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Αναγκαιότητα του μέτρου.....	σ.40
Πιν.3.1: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Ενδεχόμενη Μακροχρόνια ισχύ των Κεφαλαιακών Περιορισμών.....	σ.41
Πιν.3.2: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Άρση Μέτρου / Αύξηση Τζίρου.....	σ.42
Πιν.3.3: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Άρση Μέτρου / Ανάκαμψη Οικονομίας.....	σ.43
Πιν.4.0: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.44
Πιν.4.1: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Γραφειοκρατία.....	σ.45
Πιν.5.0: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Εμπιστοσύνη καταθέσεων στις τράπεζες.....	σ.46
Πιν.5.1: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση υποχρεώσεων στις τράπεζες.....	σ.47
Πιν.6.0: Κατανομή του Δείγματος ως προς την Μείωση εισαγωγών/εξαγωγών.....	σ.48

Πιν.7.0: Κατανομή Δείγματος ως προς το Μέγεθος των Επιχειρήσεων.....	σ.49
Πιν.8.0: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς τη Καθυστέρηση Μισθοδοσίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων.....	σ.50
Πιν.8.1: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς τη Μείωση Τζίρου.....	σ.50
Πιν.8.2: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης των Προμηθευτών.....	σ.51
Πιν.8.3: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.52
Πιν.8.4: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.52
Πιν.8.5: Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.53
Πιν.9.0: Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας.....	σ.54
Πιν.9.1: Κατανομή του Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς τη Μείωση Τζίρου.....	σ.55
Πιν.9.2: Κατανομή του Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης των Προμηθευτών.....	σ.56
Πιν.9.3: Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.56
Πιν.9.4: Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.57
Πιν.9.5: Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση των Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.57
Πιν.10.0: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία ως προς τη καθυστέρηση Μισθοδοσίας.....	σ.58
Πιν.10.1: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία ως προς τη Μείωση του Τζίρου.....	σ.59
Πιν.10.2: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.59

Πιν.10.3: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.60
Πιν.10.4: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.60
Πιν.11.0: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας.....	σ.61
Πιν.11.1: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία ως προς τη Μείωση Τζίρου.....	σ.62
Πιν.11.2: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.63
Πιν.11.3: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.63
Πιν.11.4: Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια Λειτουργία ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.64
Πιν.12.0: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Μεταξύ Έλλειψης Ρευστότητας και Καθυστέρησης Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.65
Πιν.12.1: Έλεγχος Ανεξαρτησίας Μεταξύ Προβλήματος Βιωσιμότητας και Μείωσης Τζίρου.....	σ.66
Πιν.12.2: Πολλαπλή Γραμμική Παλινδρόμηση.....	σ.67

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχ.13.0: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας.....	σ.68
Σχ.13.1: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Μείωση Τζίρου.....	σ.69
Σχ.13.2: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς τη Βιωσιμότητα.....	σ.70
Σχ.13.3: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας...σ.	70
Σχ.13.4: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.71
Σχ.13.5: Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης των Προμηθευτών.....	σ.72
Σχ.14.0: Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς τη Μείωση Τζίρου.....	σ.73
Σχ.14.1: Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες.....	σ.74
Σχ.14.2: Σύγκριση της Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας.....	σ.74
Σχ.14.3: Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας.....	σ.75

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπόνηση της παρούσας εργασίας θα αποκρυπτογραφήσει τις απόψεις των ελληνικών επιχειρήσεων ως προς την λειτουργία τους δεδομένου της εφαρμογής των κεφαλαιακών περιορισμών που τίθενται σε ισχύ από την 28^η Ιουνίου του 2015. Σαφώς αξίζει να επισημανθεί το γεγονός ότι η Ελλάδα βρίσκεται από το 2010 σε ύφεση κάτι που επιδεινώνει ήδη την ομαλή λειτουργία των επιχειρήσεων. Επιπλέον η έρευνα στοχεύει στο να αποδείξει αν το εμπορικό ισοζύγιο επιδεινώνεται εξαιτίας του νομισματικού μέτρου και αν οι ίδιοι οι κεφαλαιακοί περιορισμοί είναι αποτελεσματικοί.

Ανέκαθεν το πρόβλημα που αντιμετώπιζε η Οικονομική Επιστήμη είναι αυτό της στενότητας των αγαθών καθώς οποιαδήποτε κοινωνία άνευ δικού της επιπέδου ανάπτυξης δεν ήταν σε θέση να καλύψει με τις περιορισμένες ποσότητες αγαθών-υπηρεσιών τις απεριόριστες ανάγκες των μελών της. Για αυτό άλλωστε η σημασία του εμπορίου είναι χρήσιμη ώστε κάθε κράτος να αναπληρώνει τα ελλείμματα του σε αγαθά ή υπηρεσίες που υστερεί. Όλες οι χώρες λοιπόν έχουν διεθνείς συναλλαγές ανάμεσά τους και η Ελλάδα η οποία είναι επηρεασμένη από το κλίμα παγκοσμιοποίησης και ανοίγματος της διεθνούς οικονομίας. Η Ελλάδα ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει καταργήσει κάθε περιορισμό μεταξύ στις συναλλαγές της με άλλες εθνικές οικονομίες (Κώττη,Κώττη 2008). Η έρευνα λοιπόν έρχεται να αποσαφηνίσει τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο επιχειρηματικός κλάδος ως προς τις συναλλαγές του με το διεθνές του περιβάλλον την συγκεκριμένη περίοδο κατά την οποία τίθενται σε ισχύ οι κεφαλαιακοί περιορισμοί με αποτέλεσμα οι καταθέτες να μην μπορούν να κάνουν ανάληψη ολόκληρου του κεφαλαίου τους από τα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα. Σκοπός της εκπόνησης της εργασίας είναι να αποδειχθεί αν το μέτρο των κεφαλαιακών περιορισμών επηρεάζει την λειτουργία των επιχειρήσεων. Τώρα, όσον αφορά την αποτελεσματικότητα του μέτρου σε γενικό πλαίσιο υπάρχουν τόσο θετικές όσο και αρνητικές απόψεις επιστημόνων. Το μέτρο μπορεί να καταστεί αποτελεσματικό μόνο σε περίπτωση που τεθεί ο περιορισμός κεφαλαίων σε ισχύ για βραχυπρόθεσμο χρονικό διάστημα υπό συγκεκριμένες συνθήκες. Το γεγονός ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός αριθμός

βιβλιογραφίας ως προς το μακροοικονομικό αντίκτυπο που προκαλούν τα capital controls στο ισοζύγιο πληρωμών είναι ένα ιδιαίτερα σημαντικό κίνητρο για την περαιτέρω διερεύνηση του θέματος σύμφωνα με τους Magud, Reinhart (2005).

Η παρουσία του νομισματικού αυτού μέτρου στην Ελλάδα μόνο τυχαία δεν είναι. Το έδαφος είχε προετοιμαστεί κατάλληλα ήδη από τον Μάιο του 2010 όταν η ελληνική κυβέρνηση συμφώνησε σύναψη δανειακού πακέτου στήριξης της τάξης των 110 δισεκατομμυρίων ευρώ τόσο με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο όσο και με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και με την Ευρωπαϊκή Ένωση με δεδομένο την χαοτική διαφορά μεταξύ εσόδων-εξόδων του κράτους αφού ο προϋπολογισμός ήταν ελλειμματικός και η χώρα φλέρταρε με την χρεωκοπία (Feenstra, Taylor 2012). Πέρα από την Ελλάδα γίνεται αναφορά σε επόμενο κεφάλαιο για την περίοδο της οικονομικής κρίσης από 2007-2010 σε Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και Ευρωπαϊκή Ένωση (όπως Ιρλανδία, Πορτογαλία). Η αφετηρία για αυτό το ντόμινο εξελίξεων ήταν ουσιαστικά η ραγδαία πτώση των τιμών στις κατοικίες σε πολιτείες της Αμερικής για να χρεοκοπήσουν αργότερα μια σειρά από αμερικανικές τράπεζες (Feenstra, Taylor 2012).

Βέβαια σε οικονομικούς όρους όταν κάνουμε λόγο για εισαγωγές-εξαγωγές προϊόντων αναφερόμαστε στο εμπορικό ισοζύγιο το οποίο καταγράφει τη διαφορά μεταξύ εισπράξεων από την εξαγωγή αγαθών και πληρωμών για την εισαγωγή αγαθών. Ειδικότερα το εμπορικό ισοζύγιο αποτελεί μέρος του ισοζυγίου πληρωμών. Το ισοζύγιο πληρωμών εμπεριέχει πέντε κατηγορίες λογαριασμών : το εμπορικό ισοζύγιο, το ισοζύγιο αδήλων πόρων, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων αλλά και το συνολικό ισοζύγιο πληρωμών (Gropelli, Nikbahl 2006).

Η μεθοδολογία που ακολουθείται στην εργασία αυτή είναι πρωτογενής έρευνα για τη συλλογή στοιχείων με τη χρήση ερωτηματολογίου. Στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζεται τόσο το θεωρητικό όσο και στο εμπειρικό πλαίσιο της εργασίας με τη μεθοδολογία και τα αποτελέσματα της έρευνας και τα συμπεράσματα που προκύπτουν από ολόκληρη την εργασία. Πιο συγκεκριμένα το θεωρητικό πλαίσιο είναι το πρώτο κεφάλαιο και περιλαμβάνει τέσσερις ενότητες : την ιστορική αναδρομή του ανοίγματος της διεθνούς και ελληνικής οικονομίας , το

ισοζύγιο πληρωμών, την διεθνή οικονομική ύφεση και τους κεφαλαιακούς περιορισμούς. Η κάθε ενότητα περιέχει θέματα τα οποία συνδέουν την ελεύθερη οικονομία με την τωρινή υφεσιακή τροχιά της οικονομίας τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό αλλά και γίνεται παρουσίαση του θεσμού των κεφαλαιακών περιορισμών. Το δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζει τη μεθοδολογική προσέγγιση , το ερωτηματολόγιο , το δείγμα. Το τρίτο κεφάλαιο πέρα από την παράθεση των υποθέσεων εργασίας περιλαμβάνει την περιγραφή των αποτελεσμάτων της έρευνας με χρήση πινάκων , τον έλεγχο ανεξαρτησίας χ^2 και την πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση.

ΚΕΦ.1: Θεωρητική Προσέγγιση

1.1 Άνοιγμα Διεθνούς Οικονομικού Περιβάλλοντος

1.1.1 Άνοιγμα Διεθνούς Οικονομίας

Η τάση για την ελεύθερη οικονομία χωρίς φραγμούς ξεκίνησε τον 18^ο αιώνα όταν ξεκίνησε το *κίνημα των φυσιοκρατών* με επικεφαλής τον *Quesnay*, το οποίο κίνημα αποδοκίμαζε την κρατική παρέμβαση στην οικονομία. Στο ίδιο μήκος κύματος κινήθηκε και ο καθηγητής Λογικής και της Ηθικής Φιλοσοφίας Σκωτσέζος *Adam Smith* δημοσιεύοντας το βιβλίο του με τίτλο «Ο Πλούτος των Εθνών». Σύγχρονο κίνημα υποστήριξης της ελεύθερης οικονομίας είναι αυτό των Ηνωμένων Πολιτειών και συγκεκριμένα της Σχολής της Πολιτείας του Ιλινόις, *Οικονομικός Φιλελευθερισμός* με επικεφαλής τον *Milton Friedman*. Το 2000 ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών *Kofi Annan* είχε δηλώσει : «Αυτοί οι οποίοι χάνουν στο σημερινό πολύ άνισο κόσμο δεν είναι αυτοί οι οποίοι είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένοι στην παγκοσμιοποίηση αλλά είναι αυτοί οι οποίοι έχουν μείνει απ έξω». Αναπόσπαστο κομμάτι της Μακροοικονομικής Επιστήμης θεωρείται το διεθνές εμπόριο. Με την είσοδο της στο εμπόριο οποιαδήποτε χώρα μεγιστοποιεί τη χρησιμότητά της αφού πραγματοποιεί κέρδη. Η σημερινή οικονομία εξακολουθεί να βαδίζει σε ρυθμούς παγκοσμιοποίησης αφού τα κράτη ανταλλάσσουν αγαθά, υπηρεσίες, εργατικό δυναμικό και ενοποιούν τις εθνικές τους χρηματοοικονομικές αγορές. (Κώττη,Κώττη 2008).

Βέβαια ιστορικά το άνοιγμα της παγκόσμιας οικονομίας υπέστη πλήγμα την περίοδο 1914-1945, καθώς δύο παγκόσμιοι πόλεμοι αλλά και η Μεγάλη Ύφεση του 1929 που σάρωσε τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής ανάγκασαν κυβερνήσεις να υιοθετήσουν παρεμβατικές πολιτικές με τη χρήση υψηλών δασμών σε εισαγόμενα προϊόντα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής της πολιτικής υψηλών δασμών είναι αυτής των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής το 1930 (αμέσως ένα χρόνο μετά την κρίση του 1929) η οποία αύξησε το ποσοστό δασμών σε εισαγόμενα

προϊόντα μέχρι και 60 %. Φυσικά αυτό το μέτρο προκάλεσε ένα πόλεμο τιμών αφού ο υπόλοιπος κόσμος (όπως Καναδάς και Ηνωμένο Βασίλειο) υιοθέτησε παρόμοιες πολιτικές με αποτέλεσμα να πληγεί η διεθνής οικονομία με τον περιορισμό του εμπορίου. Στις μέρες μας από το 2008 (χρηματοοικονομική κρίση των Ηνωμένων Πολιτειών) και μετά το διεθνές εμπόριο έχει συρρικνωθεί κατά 20 %. Σαφώς θα χρειαστούν αρκετά χρόνια ώστε η οικονομία να επανέλθει σε κανονικά προ κρίσης 2008 επίπεδα (Feenstra, Taylor 2012).

Η επανεκκίνηση για το άνοιγμα της διεθνούς οικονομίας έγινε αμέσως μετά τη λήξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου όταν οι σύμμαχοι ίδρυσαν τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (World Trade Organization) ο οποίος προέβλεπε την τήρηση δασμών σε χαμηλό επίπεδο. Στην απελευθέρωση του εμπορίου συνέβαλαν τόσο ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου όσο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund), τα Ηνωμένα Έθνη (United Nations) και η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank). Αξίζει να εστιάσουμε την προσοχή μας στην ωφέλιμη για το εμπόριο περίοδο η οποία εκτείνεται σε δύο φάσεις, στην περίοδο από το 1890 μέχρι την έναρξη του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και στην περίοδο από τη λήξη του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου και μετά. Τόσο η πρώτη όσο και η δεύτερη περίοδος είναι χαραγμένη στη μνήμη της ανθρωπότητας ως οι περίοδοι που συνέβαλαν στο μέγιστο για την βελτίωση της μεταφοράς των αγαθών. Πιο συγκεκριμένα κατά την πρώτη περίοδο υπήρξε βελτίωση στις μεταφορές με την δημιουργία του σιδηροδρόμου και του ατμόπλοιου. Παρόμοια κατά τη δεύτερη περίοδο στην διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου συνέβαλε η δημιουργία κοντέινερ το 1956 (Feenstra, Taylor 2012).

1.1.2 Άνοιγμα Ελληνικής Οικονομίας

Ιστορικά η ελληνική οικονομία είχε την τάση τόσο για ελεύθερες οικονομικές συναλλαγές με το διεθνές της περιβάλλον όσο και για περιορισμένες. Το ελληνικό κράτος με το που ιδρύθηκε υιοθέτησε φιλελεύθερη πολιτική ως προς το εμπόριο επιβάλλοντας σχεδόν μηδαμινούς δασμούς. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εισαγωγές ήταν ελάχιστες καθώς η ζήτηση για ευρωπαϊκά προϊόντα ήταν μικρή από τη στιγμή που ένα μεγάλο κομμάτι της τότε κοινωνίας ζούσε κάτω από το όριο της φτώχειας. Επομένως ο περιορισμένος αριθμός εισαγωγών δεν αποτελούσε τροχοπέδη για το ελληνικό ισοζύγιο εξωτερικών πληρωμών. Βέβαια έπειτα από την Μικρασιατική καταστροφή το σκηνικό αλλάζει αφού η έλευση ενός εκατομμυρίου προσφύγων αύξησε τον ελληνικό πληθυσμό κατά 20 % με αποτέλεσμα να αλλάξει δομικά το οικονομικό προφίλ της χώρας αυξάνοντας το εργατικό δυναμικό της χώρας (Κώττη,Κώττη 2008).

Έντονη περίοδο προστατευτισμού για το ελληνικό εμπόριο ήταν εκείνη της παγκόσμιας μεγάλης κρίσης του 1930-1940 καθώς η κυβέρνηση περιόρισε τις εισαγωγές προκειμένου να προστατεύσει τόσο την εγχώρια βιομηχανική παραγωγή όσο και την απασχόληση. Επιπλέον κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ακολουθήθηκε αυστηρή πολιτική ώστε η Ελλάδα να εισάγει τα απολύτως απαραίτητα προϊόντα. Βέβαια στα χρόνια της γερμανικής κατοχής η Ελλάδα έπαυε πλέον να έχει το δικαίωμα για απόκτηση ξένου συναλλάγματος και ταυτόχρονα οι εμπορικές τις σχέσεις ήταν μηδαμινές (Κώττη,Κώττη,2008).

Παρόλο το γεγονός της απελευθέρωσης της χώρας από τη Ναζιστική Γερμανία το εμπόριο παρέμεινε κλειστό. Όσον αφορά το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο ήταν ιδιαίτερα ελλειμματικό καθώς η χώρα υπέφερε και από τους εμφύλιους πόλεμους (1944-1945, 1946-1949). Παράλληλα οι καταναλωτικές ανάγκες των πολιτών ήταν απεριόριστες. Αποτέλεσμα της κατάστασης αυτής ήταν η Ελλάδα να συνάψει δάνεια τόσο με την Μεγάλη Βρετανία όσο και με τις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για να ισοσκελίσει τόσο το ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών

όσο και τον κρατικό προϋπολογισμό. Μέτρα λοιπόν προστατευτισμού για παράδειγμα ήταν ποσοτικοί περιορισμοί στις εισαγωγές αλλά και είτε άμεσες είτε έμμεσες επιδοτήσεις στις εξαγωγές. Αναπόφευκτα το κράτος ακολούθησε δημοσιονομικά και νομισματικά μέτρα για να σταματήσει σταδιακά την εξάρτησή της από το ξένο παράγοντα(Κώττη, Κώττη 2008).

Σημείο ορόσημο για την έναρξη της απελευθέρωσης του ελληνικού εμπορίου ήταν το 1953 όταν η κυβέρνηση Παπάγου υποτίμησε το εθνικό νόμισμα έναντι του αμερικάνικου δολαρίου και κατήργησε μεγάλο αριθμό περιορισμών των εισαγόμενων προϊόντων, εισαγωγικών φόρων και άμεσων εξαγωγικών επιδοτήσεων. Το κράτος ακολούθησε περαιτέρω φιλελεύθερη πολιτική ως προς το εμπόριο καθώς το 1961 υπογράφηκε σύμβαση με την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα περί πλήρους κατάργησης κοινοτικών δασμών για τα ελληνικά προϊόντα και κατάργηση δασμών στα εισαγόμενα προϊόντα από τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Βέβαια η ανατροπή της ελληνικής κυβέρνησης το 1967 από τον στρατό διατάραξε την συμφωνία Ελλάδας-Ευρώπης η οποία αποκαταστάθηκε επτά χρόνια αργότερα όταν η κυβέρνηση Καραμανλή ενεργοποίησε εκ νέου τη συμφωνία αλλά και έκανε τις απαραίτητες ενέργειες ώστε να ενταχθεί τελικώς με επιτυχία η χώρα στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1981. Η Ελλάδα με το πέρασμα του χρόνου ακολούθησε σταθερή πορεία προς την πλήρη απελευθέρωση της οικονομίας της με αποκορύφωμα την δεκαετία 1990-2000 όταν ολοκλήρωσε την συμφωνία του Μάαστριχτ και την ένταξη της στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Τελικώς η Ελλάδα το 2001 εντάσσεται στην Νομισματική Ευρωπαϊκή Ένωση (Κώττη, Κώττη 2008).

1.2 Ισοζύγιο Πληρωμών

1.2.1 Εισαγωγή στο Ισοζύγιο Πληρωμών

Είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στο ισοζύγιο πληρωμών καθώς χωρίς το συγκεκριμένο έγγραφο θα ήταν αδύνατη η κατανόηση της διαδικασίας των εισαγωγών-εξαγωγών αλλά και της κίνησης κεφαλαίων από χώρα σε χώρα. Το ισοζύγιο πληρωμών (balance of payments) λοιπόν ενός κράτους είναι ένα έγγραφο το οποίο περιλαμβάνει όλες τις εισπράξεις και τις πληρωμές του σε σχέση με τα υπόλοιπα κράτη. Το ισοζύγιο πληρωμών εμπεριέχει πέντε κατηγορίες λογαριασμών : το εμπορικό ισοζύγιο, το ισοζύγιο αδήλων πόρων, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων αλλά και το συνολικό ισοζύγιο πληρωμών (Gropelli, Nikbahl 2006).

Το εμπορικό ισοζύγιο (trade account) είναι η διαφορά των εξαγωγών και των εισαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών μιας χώρας εκφρασμένο στο εθνικό της νόμισμα. Στην βιβλιογραφία επίσης παρουσιάζεται το εμπορικό ισοζύγιο και ως ισοζύγιο αγορών εμπορευμάτων και υπηρεσιών (merchandise balance), εξωτερικό άνοιγμα ή πλεόνασμα (external gap or surplus) (Gropelli, Nikbahl 2006).

Το ισοζύγιο αδήλων πόρων (service and other intangible account) περιλαμβάνει μεταξύ άλλων την τεχνολογία, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, την εμπορική ή στρατιωτική βοήθεια, τα δώρα αλλά και γενικότερα άλλα στοιχεία. Σαφώς όλα τα κράτη εκτός από το γεγονός ότι πραγματοποιούν ανταλλαγές αγαθών, πραγματοποιούν ωστόσο και ανταλλαγές υπηρεσιών. Στο συγκεκριμένο ισοζύγιο περιλαμβάνεται επίσης η οργάνωση και ο σχεδιασμός των παραγωγικών εγκαταστάσεων, η παροχή συμβουλών σε θέματα σχετικά με τις ένοπλες δυνάμεις, οι άδειες για αντιγραφή ευρεσιτεχνιών, οι δανεισμοί από ξένες τράπεζες, οι εκδόσεις ομολόγων και μετοχών σε ξένες αγορές, η έρευνα marketing (Gropelli, Nikbahl 2006).

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (current account) είναι απλώς ένας λογαριασμός του ισοζυγίου πληρωμών που παρουσιάζει το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου και του ισοζυγίου αδήλων πόρων (Gropelli, Nikbahl 2006). Το αποτέλεσμα του συγκεκριμένου ισοζυγίου δηλαδή για το αν θα παρουσιάζει πλεόνασμα ή έλλειμμα οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην ανταγωνιστικότητα των προϊόντων που παράγει η εγχώρια οικονομία δηλαδή από την ποιότητα και τις τιμές των προϊόντων που προσφέρονται από άλλα κράτη. Σχετικά τώρα με το επίπεδο τιμών των προϊόντων της χώρας στο εξωτερικό εξαρτάται τόσο από το κόστος, το επίπεδο παραγωγικότητας όσο και από την συναλλαγματική ισοτιμία του νομίσματος της. Για παράδειγμα εάν παρατηρηθεί κάποιο έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών σημαίνει ότι οι τιμές των προϊόντων της χώρας στο εξωτερικό βρίσκονται σε υπερβολικά υψηλό επίπεδο με αποτέλεσμα να μην τα καθιστά ανταγωνιστικά γεγονός που να οφείλεται είτε στην αύξηση των εγχώριων τιμών είτε στην αύξηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας του εθνικού νομίσματος. Τρόπος αντιμετώπισης πιθανού ελλείμματος στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι ο δανεισμός από άλλα κράτη, η πώληση περιουσιακών στοιχείων όπως για παράδειγμα ομολογίες ή μετοχές σε ξένους, η εισροή ξένων κεφαλαίων στην εθνική οικονομία για καταθέσεις ή άλλες τοποθετήσεις, η χρησιμοποίηση συναλλαγματικών διαθεσίμων (Κώττη, Κώττη 2008).

Αναφορικά τώρα με το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων (capital account) αποτυπώνει τόσο τις καθαρές εισροές διαφόρων τύπων κεφαλαίων όπως για παράδειγμα οι άμεσες επενδύσεις και τα χαρτοφυλάκια όσο και τις καθαρές εκροές. Άμεση επένδυση (direct investment) ορίζεται η συμμετοχή με παραπάνω από 10 % σε μια επένδυση που έχει γίνει σε ξένη χώρα. Αντίθετα επένδυση που δε ξεπερνά τη συμμετοχή του 10 % ονομάζεται επένδυση χαρτοφυλακίου (portfolio investment). Ας υποθέσουμε ότι μια ελληνική εταιρεία επενδύει στο 40 % ενός επενδυτικού προγράμματος 100 εκατομμυρίων € για την κατασκευή ρολογιών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής, επομένως η κίνηση κεφαλαίων του ισοζυγίου πληρωμών της Ελλάδας θα δείξει εκροή 40 εκατομμυρίων € με τη μορφή άμεσης επένδυσης στο εξωτερικό. Παράλληλα ενδέχεται η κίνηση κεφαλαίων να συμπεριλαμβάνει κάποιο ξένο χαρτοφυλάκιο αξίας 5 εκατομμυρίων € σε περίπτωση

που Έλληνες κάτοικοι έχουν αγοράσει το 5 % του επενδυτικού προγράμματος σε αμερικάνικες μετοχές. Ανταλλαγή κεφαλαίων ανάμεσα σε κράτη μπορεί να γίνει με τη σύναψη βραχυπρόθεσμου ή μακροπρόθεσμου δανεισμού δηλαδή ελληνικές εταιρείες εκδίδουν ομόλογα στην αγορά των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής και αντίστοιχα αμερικανικές εταιρείες εκδίδουν ομόλογα στην ελληνική αγορά. Ο δανεισμός δηλαδή από άλλα κράτη δημιουργεί εισροή κεφαλαίων ενώ αντίθετα ο δανεισμός προς άλλα κράτη δημιουργεί ταμιακή εκροή στην κίνηση κεφαλαίων του ισοζυγίου πληρωμών του κράτους που δανείζει (Gropelli, Nikbahl 2006).

Ο λογαριασμός του συνολικού ισοζυγίου πληρωμών (overall account) είναι το άθροισμα όλων των ισοζυγίων που απαρτίζουν το ισοζύγιο πληρωμών, πιο συγκεκριμένα είναι το άθροισμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και διαφόρων κεφαλαίων κίνησης. Το συνολικό ισοζύγιο πληρωμών παρουσιάζει είτε την καθαρή εισροή είτε την καθαρή εκροή κεφαλαίων ως αποτέλεσμα των διαφόρων βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων συναλλαγών ενός κράτους με τα υπόλοιπα κράτη. Το πλεόνασμα του συγκεκριμένου λογαριασμού είναι ίσο με τη συνολική εισροή κεφαλαίων και αντίστοιχα το έλλειμμα είναι ίσο με την συνολική εκροή κεφαλαίων. Τόσο η εισροή κεφαλαίων όσο και η εκροή είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί με τη μορφή χρυσού, ξένων νομισμάτων ή ακόμα με τα ειδικά τραβηχτικά δικαιώματα (Special Drawing Rights) (Gropelli, Nikbahl 2006).

1.2.2 Παρουσίαση του Ελληνικού Ισοζυγίου Πληρωμών

Ενδεικτικά ακολουθούν στατιστικά στοιχεία του ελληνικού ισοζυγίου πληρωμών για τον Ιανουάριο του 2017 σύμφωνα με την Τράπεζα της Ελλάδος. Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παρουσίασε έλλειμμα της τάξης των 271 εκατ. ευρώ, κατά 500 εκατ. ευρώ μικρότερο από εκείνο του Ιανουαρίου του 2016. Η βελτίωση αυτή οφείλεται στη βελτίωση των ισοζυγίων πρωτογενών και δευτερογενών εισοδημάτων.

Όμως το ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών επιδεινώθηκε, καθώς η αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών αντιστάθμισε την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών. Πιο συγκεκριμένα, οι συνολικές εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών παρουσίασαν άνοδο, όμως αυξήθηκαν οι εισαγωγές περισσότερο. Αξίζει να σημειωθεί ότι το έλλειμμα του ισοζυγίου αγαθών παρουσίασε αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο του Ιανουαρίου του 2016, λόγω της αύξησης, του ελλείμματος του ισοζυγίου αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία και των καθαρών πληρωμών για εισαγωγές καυσίμων. Ωστόσο οι αυξήσεις των εξαγωγών και των εισαγωγών είναι αποτέλεσμα κυρίως των εξελίξεων στο ισοζύγιο των καυσίμων. Η μεγάλη άνοδος της αξίας των εξαγωγών και εισαγωγών καυσίμων οφείλεται κυρίως στην αύξηση των διεθνών τιμών του πετρελαίου. Οι εξαγωγές αγαθών χωρίς καύσιμα και πλοία αυξήθηκαν κατά 4,3% ενώ οι εισαγωγές 12,1%. Το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών παρουσίασε άνοδο κατά 95 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον Ιανουάριο του 2016, λόγω της ανόδου των καθαρών εισπράξεων από μεταφορές, κυρίως θαλάσσιες, ενώ οι καθαρές εισπράξεις από ταξιδιωτικές υπηρεσίες συρρικνώθηκαν.

Στο ότι οι ελληνικές εισαγωγές έχουν υψηλότερη άνοδο από αυτή των εξαγωγών συναινεί και ο Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων επισημαίνοντας ότι για το πρώτο τρίμηνο του 2017 σε σχέση με αυτό του 2016 υπήρξε αύξηση των εισαγωγών κατά 30 % οφειλόμενη στην αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Η

παραπάνω εξέλιξη έχει αρνητική επίπτωση καθώς αυξάνει το εμπορικό έλλειμμα κατά 36 % που μεταφράζεται σε ευρώ στα 2 δισεκατομμύρια κατά μηνιαία βάση.

1.3 Διεθνής Οικονομική Ύφεση

Πριν εστιάσουμε την προσοχή μας στο πώς η περίοδος 2007-2010 επηρέασε την παγκόσμια οικονομία με αποτέλεσμα να πληγεί και η Ελλάδα πρέπει να αναφέρουμε ότι κατά την περίοδο αμέσως μετά τη λήξη του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου η δημοσιονομική πολιτική (fiscal policy) ήταν ο κυριότερος μοχλός άσκησης οικονομικής πολιτικής για οποιαδήποτε χώρα στον πλανήτη. Πρωτεργάτης του συγκεκριμένου είδους πολιτικής ήταν ο Αμερικανός οικονομολόγος John Maynard Keynes ο οποίος βέβαια με την πάροδο του χρόνου σταδιακά έχανε έδαφος αφού αναδείχθηκε στο προσκήνιο η εφαρμογή της νομισματικής πολιτικής (monetary policy) η οποία σχεδιάζεται από την εκάστοτε κεντρική κρατική τράπεζα. Μέσω της δημοσιονομικής πολιτικής το ίδιο το Δημόσιο επηρεάζει άμεσα το εθνικό εισόδημα, προϊόν της χώρας. Ο κρατικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει τα έσοδα-έξοδα της εκάστοτε χώρας. Στα έξοδα συμπεριλαμβάνονται οι δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών, υπηρεσιών, οι μεταβιβαστικές πληρωμές του Δημοσίου όπως συντάξεις, επιδόματα ανεργίας. Αντίθετα στα έσοδα εμπεριέχονται ο φόρος εισοδήματος και οι έμμεσοι φόροι. Ο προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος μόνο αν το σύνολο των εσόδων ισούται με το σύνολο των εξόδων. Αν τα έσοδα υπερβαίνουν τα έξοδα τότε ο κρατικός προϋπολογισμός είναι πλεονασματικός ενώ αν τα έξοδα υπερβαίνουν τα έσοδα τότε ο προϋπολογισμός είναι ελλειμματικός με αποτέλεσμα το κράτος να υποχρεούται να δανειστεί (Κώττη, Κώττη 2008).

Τις τελευταίες δεκαετίες ο ελληνικός προϋπολογισμός ήταν ελλειμματικός. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ύψος του ελλείμματος του ελληνικού προϋπολογισμού ως ποσοστό του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας για πριν το 1970 ήταν μικρότερο από 3 % ενώ αμέσως μετά έφτασε το 11 % για να εκτοξευτεί τη δεκαετία

του 1980 στο 20 %. Βέβαια την επόμενη δεκαετία λόγω κρατικής παρέμβασης άρχισε να μειώνεται το έλλειμμα προκειμένου να τηρήσει τα κριτήρια το ελληνικό κράτος για την επικείμενη ένταξη του στην Οικονομική Νομισματική Ένωση (Κώττη, Κώττη 2008).

1.3.1 Οι Η.Π.Α Αντιμέτωπες με την Ύφεση

Την περίοδο 2007 οι τιμές των κατοικιών στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής πέφτουν ραγδαία και υπήρχε τεράστια ανησυχία στα παράγωγα επί ενυπόθηκων δανείων καθώς παρουσιάζονταν ζημίες και πιο συγκεκριμένα χρεοκοπεί η τράπεζα της New Century Financial και πλήττεται σημαντικά η Bear Stearns. Η αμερικάνικη οικονομία παρουσίαζε ύφεση με ταυτόχρονη αύξηση των spreads και πτώσης του χρηματιστηρίου (Feenstra, Taylor 2012).

Τελικώς η τράπεζα επενδύσεων Bear Stearns δεν θα αποφύγει την χρεοκοπία το 2008 και αγοράζεται από την J.P. Morgan με τη βοήθεια της ομοσπονδιακής τράπεζας. Το καλοκαίρι του 2008 στεγαστικές επιχειρήσεις όπως η FannieMae, FreddieMac βοηθούνται από το ομοσπονδιακό ταμείο ενώ χρεοκοπεί η τράπεζα IndyMac. Τα ενυπόθηκα δάνεια παρουσιάζουν κρίση και πλήθος τραπεζών παρουσιάζουν χαμηλή πιστοληπτική ικανότητα. Το διάστημα μεταξύ Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου 2008 χαρακτηρίζεται από χρηματοοικονομικό πανικό καθώς η FannieMae και FreddieMac μπαίνουν υπό κρατική εποπτεία και συνάμα χρεοκοπεί άλλη μία επενδυτική τράπεζα αυτή της Lehman Brothers και αγοράζεται η Merrill Lynch από την τράπεζα της Αμερικής. Επιπλέον χρεοκοπεί η ασφαλιστική εταιρία AIG η οποία υποστηρίζεται από την ομοσπονδιακή τράπεζα και εξίσου προβλήματα αντιμετωπίζουν τράπεζες όπως Washington και Wachovia με αποτέλεσμα η ομοσπονδιακή τράπεζα να ενεργοποιήσει προγράμματα χρηματοοικονομικής ενίσχυσης (Feenstra, Taylor 2012).

Το έτος 2009 η κυβέρνηση προωθεί δημοσιονομικό πακέτο ενίσχυσης της τάξης των 700 δις δολαρίων διάρκειας 3 ετών. Παρόλο την άνοδο του χρηματιστηρίου τον Μάρτη του ίδιου έτους η πιστωτική κρίση συνεχίζεται ενώ η ανεργία δεν ξεπερνά το 10%. Παράλληλα το κράτος αφοσιώνεται στην προστασία του κλάδου της αυτοκινητοβιομηχανίας και το τραπεζικό σύστημα προχωρά σε ανακεφαλαιοποίηση αλλά και σε ποσοτική χαλάρωση. Την αμέσως επόμενη χρονιά ακολουθείται και δεύτερο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης με τον πληθωρισμό να υποχωρεί στο 1% χωρίς όμως να πέσει το ποσοστό της ανεργίας (Feenstra, Taylor 2012).

1.3.2 Ε.Ε. και Ελλάδα αντιμέτωπες με την Ύφεση

Για μια δεκαετία η Ευρωζώνη στόχευε σε δύο μακροοικονομικούς στόχους : α) την ορθή νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και β) την σταθερή πορεία του πληθωρισμού. Η εμμονή ωστόσο της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για συγκεκριμένη χάραξη πολιτικής ως προς το χαμηλό επίπεδο πληθωρισμού ήταν αρκετή για να αγνοήσει μία από τις αρμοδιότητες της αυτήν της χρηματοοικονομικής σταθερότητας. Πιο συγκεκριμένα βορειοευρωπαϊκές χώρες όπως Γερμανία και Ολλανδία έγιναν πιστωτές περιφερειακών κρατών όπως Ελλάδα, Ιρλανδία, Πορτογαλία τροφοδοτώντας τα με χρηματοδοτικά πακέτα στήριξης. (Feenstra, Taylor 2012).

Η Ελλάδα βέβαια δεν διαχειρίστηκε με επιτυχία το δανειακό της πακέτο καθώς η κυβέρνηση της ακολούθησε ανεύθυνη δημοσιονομική πολιτική. Αντίθετα άλλα περιφερειακά κράτη που είχαν δανειστεί χρηματοδότησαν τόσο τις επενδύσεις τους όσο και την κατανάλωσή τους σε μια περίοδο που υπήρχε η εκτίναξη του κατασκευαστικού τομέα η οποία όμως στη συνέχεια μετατράπηκε σε κρίση καθώς η πλέον υψηλή αγοραστική αξία των ακινήτων συνδυαζόταν με τα υπέρογκα χρέη των περιφερειακών κρατών της Ευρωζώνης και επομένως μειώθηκε κατά πολύ η ζήτηση. Ένας καταιγισμός εξελίξεων έπληξε την περιφέρεια της

Ευρώπης καθώς οι τιμές των ακινήτων μειώθηκαν καθώς και οι αξίες των επιχειρήσεων, ο πλούτος κατέρρευσε, τα έσοδα των κρατών από φορολογία μειώθηκαν και τα νοικοκυριά κατανάλωναν ολοένα και λιγότερο. Έτσι σε αυτό το περιβάλλον οι τράπεζες ακολούθησαν αφενός σφιχτή νομισματική πολιτική αφού δίσταζαν να δανείζουν με ευκολία και αφετέρου τα ήδη δάνεια που παρείχαν χαρακτηρίζονταν ως επισφαλή λόγω της αφερεγγυότητας των πελατών τους. Οι κυβερνήσεις σαφώς εφάρμοσαν πολιτικές περικοπής δαπανών και έλαβαν μέτρα ώστε να αποφύγουν τυχόν χρεοκοπίες τραπεζών μεταφέροντας έτσι το χρηματοοικονομικό έλλειμμα στο δημόσιο τομέα (Feenstra, Taylor 2012).

Η ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης ήταν χωρισμένη σε δύο στρατόπεδα καθώς υπήρχε διχογνωμία στο αν θα έπρεπε η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα να αναλάβει την διάσωση κρατών μελών της Ένωσης που ακολούθησαν ανεύθυνη δημοσιονομική πολιτική. Στην περίπτωση της Ελλάδας επικράτησε η λογική καθώς η Ευρωπαϊκή Ένωση διαβεβαίωσε ότι κανένα κράτος μέλος της Ένωσης ή τράπεζα δεν θα χρεοκοπήσει. Έτσι στις 2 Μαΐου του 2010 τόσο Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμφώνησαν να στηρίξουν την Ελλάδα η οποία ήταν ο μεγαλύτερος χρεώστης αντιμέτωπη με την χρεωκοπία παρέχοντας της χρηματοδοτικό πακέτο της τάξης των 110 δις ευρώ. Όμως η ελληνική κυβέρνηση υποχρεώθηκε να εφαρμόσει ριζοσπαστικές περικοπές στις δαπάνες της και μια σειρά από μεταρρυθμίσεις. Παράλληλα η Ευρώπη δημιούργησε ένα κεφάλαιο στήριξης ύψους 440 δις ευρώ το λεγόμενο πακέτο χρηματοοικονομικής σταθερότητας EFSM το οποίο θα ενισχύει κράτη μέλη της Ένωσης που αντιμετωπίζουν προβλήματα (Feenstra, Taylor 2012).

1.4 Κεφαλαιακοί Περιορισμοί

1.4.1 Η Διεθνής Εμπειρία της Επιβολής των Κεφαλαιακών

Περιορισμών

Είναι σκόπιμο να εστιάσουμε την προσοχή μας σε έρευνες συγγραφέων οι οποίοι μελέτησαν εκτενώς την επίδραση των κεφαλαιακών περιορισμών στην διεθνή οικονομία αποτυπώνοντας απόψεις οι οποίες καταγράφουν τόσο θετικά όσο και αρνητικά σχόλια για την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών που έλαβαν χώρα σε κράτη όπως η Μαλαισία, η Ταϊλάνδη αλλά και η Βραζιλία.

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών πλήθος συγγραφέων καταδικάζουν την ελεύθερη κίνηση κεφαλαίων καθώς αυτή παράγει προβλήματα μακροοικονομικής αστάθειας αλλά και χρηματοοικονομικής κρίσης. Ο Stiglitz μάλιστα διαφώνησε με την απόφαση τόσο του Αμερικανικού Θησαυροφυλακίου αλλά και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου περί χαλάρωσης των ελέγχων κεφαλαίου την δεκαετία του '90, χαρακτηρίζοντας αυτήν την ενέργεια ως τεράστιο λάθος. Η χαλάρωση των κεφαλαιακών περιορισμών επιδείνωσε την κρίση στο Μεξικό το '94, στην Ανατολική Ασία το '97, στη Ρωσία το 1998, στη Βραζιλία το 1999, στη Τουρκία το 2001 και στην Αργεντινή το 2002. Το ίδιο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αποδοκίμασε σε ύστερο χρόνο την πολιτική του. Βέβαια η Μαλαισία ακολούθησε πιστά το μονοπάτι των αυστηρών κεφαλαιακών περιορισμών με αποτέλεσμα να δεχθεί τα εύσημα από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Οι υποστηρικτές του συγκεκριμένου νομισματικού μέτρου λένε ότι προωθεί δύο οφέλη. Πιο συγκεκριμένα λέγεται ότι απομακρύνεται ο κίνδυνος για χρηματοοικονομική κρίση και ότι δίνεται η ευκαιρία σε κράτη που έχουν υποστεί κρίση να μειώσουν τους δείκτες των επιτοκίων τους συνδυάζοντας πολιτικές

ανάπτυξης και ενισχύοντας την πιθανότητα το κράτος να βγει από την τροχιά της ύφεσης το συντομότερο. (Edwards,2007).

Η επιδείνωση στις αρχές της δεκαετίας του 1990 παρατηρήθηκαν αυξημένες εισροές κεφαλαίου σε αναπτυσσόμενες χώρες και προέκυψε το ζήτημα περί του ποιος θα είναι ο κατάλληλος τρόπος φορολόγησης των εισροών κεφαλαίου αλλά και το πώς οι εκροές κεφαλαίων θα αποφευχθούν με επιβολή κεφαλαιακών ελέγχων. Οι κεφαλαιακοί έλεγχοι στις εισροές κεφαλαίων είναι συνετή λύση ενώ οι περιορισμοί στις εκροές κεφαλαίου χαρακτηρίζεται ως έσχατη λύση σύμφωνα με τους Edison και Reinhart (2001). Μάλιστα η ενεργοποίηση κεφαλαιακών περιορισμών στις εκροές κεφαλαίων γίνεται όταν υπάρχει χρηματοπιστωτική κρίση και στην εργασία τους οι Edison και Reinhart (2001) αναφέρουν δήλωση του Paul Krugman, διεθνούς φήμης Αμερικανού οικονομολόγου, το ότι η βραχυχρόνια επιβολή κεφαλαιακών περιορισμών με στόχο την αποφυγή εκροών κεφαλαίου είναι ωφέλιμη λύση για ένα κράτος που αντιμετωπίζει οικονομική ύφεση δίνοντάς του τον απαραίτητο χρόνο να χαμηλώσει τα εγχώρια επιτόκια του αλλά και να προετοιμάσει το έδαφος για την ανάπτυξή του.

Οι Magud , Reinhart (2005) κάνουν λόγο ότι οι περιορισμοί κεφαλαίου ως προς τις εισροές κάνουν την νομισματική πολιτική περισσότερο ανεξάρτητη αλλάζοντας την σύνθεση των ροών κεφαλαίου και μειώνοντας τη συναλλαγματική ισοτιμία. Επιπλέον γίνεται λόγος ότι δεν μειώνεται η ποσότητα εισροής καθαρών ροών με αποτέλεσμα να μην μειώνεται το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

Κράτη όπως Ταϊλάνδη και Μαλαισία αντιμετώπισαν σοβαρές οικονομικές κρίσεις (το 1997 η Ταϊλάνδη, ενώ η Μαλαισία την περίοδο 1998-1999). Οι Edison και Reinhart (2001) εξέτασαν την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών σε αυτές τις χώρες δεδομένου ότι βρίσκονταν σε ύφεση. Εξίσου και οι δύο συγγραφείς ήθελαν να αξιολογήσουν τον βαθμό στο οποίο οι έλεγχοι κεφαλαίων ήταν αποτελεσματικοί . Επεσήμαναν λοιπόν ότι κατά την δεκαετία του 1990 οι καθαρές εισροές κεφαλαίων προς τις αναπτυσσόμενα κράτη αυξήθηκαν σε μεγάλο ποσοστό ιδιαίτερα σε χώρες οι οποίες είχαν απελευθερώσει τα κεφάλαια τους. Επιπλέον

προέκυψε το ζήτημα περί ποιος θα είναι ο κατάλληλος τρόπος φορολόγησης των εισροών κεφαλαίου. Παράλληλα δημιουργήθηκε αναταραχή στις χρηματοπιστωτικές αγορές λόγω της επιβολής αυτών των ελέγχων. Οι τύποι των ελέγχων επιβλήθηκαν κυρίως σε εκροές και θεωρήθηκαν μέτρα έσχατης λύσης σε αντίθεση με τους ελέγχους που εφαρμόστηκαν στις εισροές τα οποία ήταν προληπτικού χαρακτήρα. Οι Edison και Reinhart (2001) συμπέραναν ότι οι έλεγχοι που επιβλήθηκαν στην Ταϊλάνδη ήταν ανεπιτυχείς. Αντίθετα στην περίπτωση της Μαλαισίας οι έλεγχοι ήταν επιτυχείς καθώς απέφεραν μεγαλύτερη συναλλαγματική σταθερότητα, μεγαλύτερο επιτόκιο και περισσότερη ανεξαρτησία στην πολιτική που άσκησε η Μαλαισία, αν και αρχικά οι καθαυτοί κεφαλαιακοί περιορισμοί δεν περιόρισαν την απομάκρυνση κεφαλαίων από την Μαλαισία. Το γεγονός ότι οι κεφαλαιακοί έλεγχοι αποδείχθηκαν μοιραίοι για την Ταϊλάνδη έγκειται στο ότι εφαρμόστηκαν πολύ μετά την έναρξη της κρίσης στη χώρα. Αντίθετα η Μαλαισία εφήρμοσε τα νομισματικά μέτρα την περίοδο με το που ξεκίνησε η ύφεση όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν οι Edison και Reinhart (2001).

Οι Charmon και Garcia (2014) ασχολήθηκαν με την επιβολή κεφαλαιακών περιορισμών στη χώρα της Βραζιλίας, μία χώρα που χαρακτηρίζεται ως αναδυόμενη. Η Βραζιλία εφήρμοσε τους κεφαλαιακούς ελέγχους στα τέλη του 2009 και οι συγγραφείς σημείωσαν ότι η εφαρμογή τους βοήθησε στην κατάτμηση της Βραζιλίας από τις παγκόσμιες οικονομικές αγορές λόγω της διαφοράς που προέκυψε μεταξύ χερσαίου και υπεράκτιου επιτοκίου και των ασφαλίσεων (American Depositary Receipt-ADR) με τα υποκείμενα τοπικά αποθέματα. Εν ολίγοις οι κεφαλαιακοί αυτοί έλεγχοι αύξησαν την αξία των βραζιλιάνικων περιουσιακών στοιχείων.

Οι Charmon και Garcia (2014) υπογράμμισαν ότι οι κεφαλαιακοί έλεγχοι από τα τέλη του 2009 έως και τα μέσα 2011 δεν ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικοί ως προς την συναλλαγματική ισοτιμία καθώς η άμβλυνση ανατίμησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας ήταν μηδαμινή. Παρόλα αυτά οι τελευταίοι περιορισμοί ήταν αποτελεσματικοί με την συναλλαγματική ισοτιμία να υποτιμάται έντονα στα μέσα του 2011 μετά από φόρο στην ονομαστική αξία των παραγώγων δείχνοντας

μία απόσβεση της τάξεως του 4% έως 10%. Τα τελευταία μέτρα αν είχαν ληφθεί μεμονωμένα δεν θα ήταν τόσο αποτελεσματικά μόνο αν είναι έλεγχοι κεφαλαίου ήταν πολύ πιο περιεκτικοί. Το νόμισμα επιπλέον της Βραζιλίας δεν ήταν μετατρέψιμο νόμισμα γεγονός που συνέβαλε στην αποτελεσματικότητα των κεφαλαιακών ελέγχων. Με δεδομένη την κρίση της παγκόσμιας οικονομίας, την αποστροφή των ξένων επενδυτών από την Βραζιλία και την εξασθένηση των κεφαλαιακών εισροών, οι κεφαλαιακοί περιορισμοί ήταν η μοναδική και αναπόφευκτη λύση στο αδιέξοδο της χώρας.

Δεδομένου του γεγονότος ότι το μέτρο επιβολής στη χώρα μας είναι νωπό, δεν έχει δοθεί έδαφος για ιδιαίτερη βιβλιογραφική ανάλυση από συγγραφείς. Όμως κρίνεται σκόπιμο να παρουσιαστεί η δημοσίευση της εφημερίδος της κυβερνήσεως ως προς την επιβολή των κεφαλαιακών ελέγχων έτσι ώστε ο αναγνώστης να έχει μια εικόνα για το συμβάν. Ειδικότερα υπογράφηκε πράξη νομοθετικού περιεχομένου την 28^η Ιουνίου του 2015 υπό τον φόβο κατάρρευσης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος αφού την προηγούμενη μέρα δεν είχε υλοποιηθεί συμφωνία για περαιτέρω επέκταση της δανειακής σύμβασης μεταξύ Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Ελλάδας. Έτσι λόγω της ενδεχόμενης έλλειψης ρευστότητας η χώρα είχε βρεθεί σε πλήρες αδιέξοδο και υπήρξε ο φόβος για αλόγιστη εκροή κεφαλαίων. Προκειμένου το κράτος να εξασφαλίσει τις ταμειακά του διαθέσιμα προχώρησε σε αυστηρούς κεφαλαιακούς ελέγχους. Στην εφημερίδα της κυβερνήσεως μεταξύ άλλων αναφέρονται τα έκτακτα μέτρα και η έναρξη της τραπεζικής αργίας.

Ο πανελλήνιος σύνδεσμος εξαγωγέων αναφέρει ότι οι κεφαλαιακοί περιορισμοί στη χώρα μας έχουν στερήσει 2 ολόκληρες μονάδες της εθνικής οικονομίας. Πιο συγκεκριμένα παρόλη τη δυναμική πορεία που είχε ο ελληνικός κλάδος εξαγωγών έως και την στιγμή της επιβολής του νομισματικού αυτού μέτρου αντί να αποκτήσει η ελληνική οικονομία έσοδα ύψους 1,65 δις ευρώ τελικώς έχασε περίπου 1,88 δις ευρώ, δηλαδή 2 μονάδες του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.

ΚΕΦ.2: Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε αφορά το σχεδιασμό και την υλοποίηση της έρευνας πεδίου. Η μεθοδολογία που ακολουθείται στην εργασία αυτή είναι πρωτογενής έρευνα για τη συλλογή στοιχείων με τη χρήση δομημένου ερωτηματολογίου το οποίο δόθηκε σε 70 επιχειρήσεις είτε που έχουν ενεργή εμπορική δραστηριότητα (δηλαδή να εισάγουν/εξάγουν) είτε όχι και τόπος διεξαγωγής ήταν η Αθήνα. Η διανομή ερωτηματολογίων διήρκεσε δύο μήνες (Απρίλιος-Μάϊος 2017). Η δομή του ερωτηματολογίου αποτελείται από πέντε μέρη και σύνολο 25 ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο ήταν κατανοητό και οι ερωτήσεις λίγες ώστε να μην κουραστούν οι ερωτώμενοι δεδομένου και του φόρτου εργασίας τους αφού η έρευνα λάμβανε χώρα εν ώρα λειτουργίας των επιχειρήσεων. Οι ερωτώμενοι απάντησαν στις ερωτήσεις υπεύθυνα χωρίς να επηρεάζεται η κρίση τους από οποιονδήποτε και σαφώς λύθηκαν απορίες που υπήρξαν. Αναφορικά με τη δομή του ερωτηματολογίου, στο πρώτο μέρος ρωτώνται τα χαρακτηριστικά των επιχειρήσεων όπως ο τύπος τους, τα έτη λειτουργίας τους, το ανθρώπινο δυναμικό που απασχολούν. Στο δεύτερο μέρος ζητούνται 9 ερωτήσεις που αφορούν τόσο τις επιχειρήσεις όσο και τους κεφαλαιακούς περιορισμούς κλίμακας Likert. Στο τρίτο μέρος ζητείται από το δείγμα να απαντήσει 5 ερωτήσεις κλίμακας Likert αναφορικά με το πώς αξιολογούν το μέτρο των κεφαλαιακών ελέγχων. Στο τέταρτο μέρος ρωτάται το δείγμα να απαντήσει σε 4 ερωτήσεις κλίμακας Likert σχετικά με γενικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει. Στο τελευταίο μέρος το δείγμα απαντάει σε 2 ερωτήματα εξίσου κλίμακας Likert σχετικά με την αλληλεπίδρασή του με τα τραπεζικά ιδρύματα της Ελλάδας. Οι μη αποκρίσεις ήταν ελάχιστες και παράλληλα το δείγμα φάνηκε ενθουσιασμένο με το θέμα της έρευνας και ήταν πρόθυμο όχι απλώς να απαντήσει στα ερωτήματα που του ζητήθηκαν αλλά και να ανταλλάξει απόψεις και ανησυχίες με τον ερευνητή. Δυστυχώς υπήρξαν και προβλήματα στη διεξαγωγή της έρευνας αφού αρκετές επιχειρήσεις λόγω φόρτου εργασίας απέρριψαν τη συμμετοχή τους σε αυτή.

Οι υποθέσεις της εργασίας αποτελούν ερωτήματα που πηγάζουν από την έρευνα και σαφώς το ίδιο το δείγμα θα δώσει τις απαντήσεις, συγκεκριμένα οι υποθέσεις είναι δύο :

***α)** Το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο επιδεινώνεται λόγω της έλλειψης ρευστότητας (επιβολή κεφαλαιακών περιορισμών).*

***β)** Το νομισματικό μέτρο των ελέγχων κεφαλαίου είναι αποτελεσματικό για την περίπτωση της Ελλάδας.*

Στο επόμενο κεφάλαιο παρατίθενται τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα αποτελέσματα γίνονται με τη χρήση πινάκων όπου γίνεται περιγραφή κατανομής διάφορων μεταβλητών, ως προς την διαπίστωση ύπαρξης στατιστικής εξάρτησης χρησιμοποιείται ο έλεγχος χ^2 , επίσης εφαρμόζεται το μοντέλο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης.

ΚΕΦ.3: Παρουσίαση Αποτελεσμάτων της Έρευνας

3.1 Αποτελέσματα για το Σύνολο των Επιχειρήσεων

Παρουσιάζονται τα χαρακτηριστικά του δείγματος όπως ο κλάδος, ο τύπος, τα έτη λειτουργίας του, εμπορική δραστηριότητα, ανθρώπινο δυναμικό απασχόλησης :

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.0 Κατανομή του δείγματος ως προς τον Κλάδο Επιχείρησης

ΚΛΑΔΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΕΝΔΥΣΗ	28,6
ΥΠΟΔΗΜΑΤΑ	7,1
ΕΙΔΗ ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ	1,4
ΔΕΡΜΑΤΑ	7,1
ΚΟΣΜΗΜΑΤΑ	10,0
ΑΛΛΗ	45,7

Παρατηρούμε στο πρώτο πίνακα ότι από τις εβδομήντα επιχειρήσεις οι είκοσι ασχολούνται με την ένδυση, οι πέντε με υποδήματα , μία με είδη καθαρισμού, πέντε με δέρματα, επτά με κοσμήματα ενώ οι υπόλοιπες τριάντα δύο είναι παντός τύπου.

Ο επόμενος πίνακας παρουσιάζει τη μορφή των επιχειρήσεων δηλαδή αν είναι ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες , ανώνυμες και λοιπά :

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.1 Κατανομή του Δείγματος ως προς τον Τύπος Επιχείρησης

ΤΥΠΟΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΟΜΟΡΡΥΘΜΗ	10,0
ΕΤΕΡΟΡΡΥΘΜΗ	11,4
ΑΝΩΝΥΜΗ	28,6
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ	2,9
ΙΔΙΩΤΙΚΗ	10,0
ΚΕΦΑΛΑΙΟΥΧΙΚΗ	
ΑΤΟΜΙΚΗ	32,9
Α.Ε.Β.Ε.	4,3

Είναι εμφανές από τον πίνακα 1.1 ότι από τις 70 επιχειρήσεις η πλειοψηφία τους είναι ατομικές και ανώνυμες. Πιο συγκεκριμένα μπορούμε να πούμε ότι το 54,3 % αποτελεί τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις προσθέτοντας τα ποσοστά των ομόρρυθμων,ετερόρρυθμων και ατομικών εταιρειών. Αντίθετα το υπόλοιπο 45,7 % αποτελεί τις μεγάλες σε μέγεθος επιχειρήσεις. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις : επτά ομόρρυθμες, οκτώ ετερόρρυθμες , είκοσι τρεις ατομικές. Αντίθετα οι μεγάλες επιχειρήσεις : είκοσι ανώνυμες, δύο περιορισμένης ευθύνης, επτά ιδιωτικές κεφαλαιουχικές και τρεις Α.Ε.Β.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.2 Κατανομή του δείγματος ως προς τα Έτη Λειτουργίας

ΕΤΗ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
0-4	32,9
5-9	7,1
10-14	11,4
15+	48,6

Είναι αντιληπτό ότι η πλειοψηφία του δείγματος (60 %) έχει μακροχρόνια ενεργή οικονομική ζωή, δηλαδή από δέκα χρόνια και πάνω ενώ το υπόλοιπο 40 % των επιχειρήσεων έχει βραχυχρόνια οικονομική δραστηριότητα. Αναλυτικότερα από 0-4 έτη λειτουργούν είκοσι τρεις επιχειρήσεις, από 5-9 έτη πέντε επιχειρήσεις. Από 10-14 έτη λειτουργούν οκτώ επιχειρήσεις , από 15 έτη και άνω τριάντα τέσσερις επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3 Κατανομή του Δείγματος ως προς το Εργατικό Δυναμικό

ΑΤΟΜΑ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΕΩΣ 5	71,4
ΕΩΣ 10	8,6
ΕΩΣ 15	2,9
ΕΩΣ 20	1,4
20 ΚΑΙ ΑΝΩ	15,7

Μόλις το 15,7 % του δείγματος, δηλαδή έντεκα επιχειρήσεις απασχολούν πάνω από είκοσι άτομα ως εργατικό δυναμικό. Έως πέντε εργάτες απασχολούν πενήντα επιχειρήσεις, έως δέκα απασχολούν έξι επιχειρήσεις , έως δεκαπέντε απασχολούν δύο επιχειρήσεις , έως είκοσι απασχολεί μία επιχείρηση και από είκοσι και άνω απασχολούν έντεκα επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1.4 Κατανομή του δείγματος ως προς την Εμπορική Δραστηριότητα

ΕΜΠΟΡΙΟ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	58,6
ΕΞΑΓΩΓΕΣ	4,3
ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ	7,1
ΤΙΠΟΤΑ	30,0

Η πλειοψηφία του δείγματος σε ποσοστό 70% έχει ενεργή εμπορική δραστηριότητα αφού είτε εισάγει και εξάγει ταυτόχρονα , είτε μόνο εισάγει είτε μόνο εξάγει. Σαφώς το υπόλοιπο 30 % δηλαδή μόλις είκοσι μία επιχειρήσεις δεν πραγματοποιούν ούτε εισαγωγές ούτε εξαγωγές. Δηλαδή οι σαράντα μία επιχειρήσεις είναι στο χώρο των εισαγωγών , οι εξαγωγικές είναι τρεις , οι επιχειρήσεις που εξίσου εισάγουν και εξάγουν είναι πέντε ενώ οι είκοσι μία επιχειρήσεις δεν έχουν ούτε εισαγωγική ούτε εξαγωγική δραστηριότητα.

Αφού έγινε παρουσίαση των χαρακτηριστικών του δείγματος είναι ωφέλιμο να γίνει αντιληπτό το τι απάντησε ο επιχειρηματικός κόσμος σε πλειάδα ερωτήσεων σχετικά με την λειτουργία των επιχειρήσεων που του ζητήθηκαν. Ο πίνακας 2.0 παρουσιάζει τις απόψεις των επιχειρήσεων περί καθυστέρησης της μισθοδοσίας των εργαζομένων :

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.0 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	50,0
ΛΙΓΟ	20,0
ΑΡΚΕΤΑ	10,0
ΠΟΛΥ	5,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	5,7
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	8,6

Φαίνεται ότι οι απόψεις είναι μοιρασμένες καθώς το 50 % λέει ότι δεν αργούν καθόλου οι μισθοδοσίες των εργαζομένων. Αντίθετα το 41,4 % αποκρίθηκε ότι αργούν οι μισθοδοσίες των εργαζομένων είτε σε μικρό είτε σε μεγάλο βαθμό. «Καθόλου» απάντησαν τριανταπέντε επιχειρήσεις , «λίγο» οι δεκατέσσερις , «αρκετά» οι επτά , «πολύ» οι τέσσερις και «πάρα πολύ» οι τέσσερις ενώ έξι επιχειρήσεις δεν απάντησαν στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.1 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης

Προμηθευτών

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	38,6
ΛΙΓΟ	21,4
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	10,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	8,6

Το 52,8 % του δείγματος αποκρίθηκε ότι δυσκολεύεται να εξοφλήσει τους προμηθευτές του. «Καθόλου» απάντησαν οι είκοσι επτά επιχειρήσεις, «λίγο» οι δεκαπέντε, «αρκετά» οι δέκα, «πολύ» οι επτά και «πάρα πολύ» οι πέντε ενώ έξι επιχειρήσεις προτίμησαν να μην απαντήσουν στην σχετική ερώτηση.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2.2 Κατανομή του Δείγματος ως προς τις Καθυστερήσεις
Παραγγελιών**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	47,1
ΛΙΓΟ	28,6
ΑΡΚΕΤΑ	12,9
ΠΟΛΥ	7,1
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	2,9
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Υπάρχει μια ισορροπία ως προς τις απαντήσεις του δείγματος καθώς οι 33 επιχειρήσεις δηλαδή το 47,1 % διαφωνεί περί καθυστέρησης των παραγγελιών. Τριάντα τρεις επιχειρήσεις απάντησαν «καθόλου», είκοσι απάντησαν «λίγο», «αρκετά» οι εννιά , «πολύ» οι πέντε , «πάρα πολύ» οι δύο ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στην σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.3 Κατανομή του Δείγματος ως προς τις Μειώσεις Αγορών

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	12,9
ΛΙΓΟ	32,9
ΑΡΚΕΤΑ	30,0
ΠΟΛΥ	15,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Η συντριπτική πλειοψηφία σε ποσοστό 85,7 % δηλώνει ότι έχει μειώσει τις αγορές εμπορευμάτων που πραγματοποιεί. «Καθόλου» απάντησαν οι εννιά επιχειρήσεις, «λίγο» απάντησαν οι είκοσι τρεις, «αρκετά» οι είκοσι μία, «πολύ» οι έντεκα, «πάρα πολύ» οι πέντε ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.4 Κατανομή του Δείγματος ως προς Μείωση Τζίρου

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	12,9
ΛΙΓΟ	30,0
ΑΡΚΕΤΑ	15,7
ΠΟΛΥ	14,3
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	17,1
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	10,0

Ένα τεράστιο ποσοστό ύψους 77,1 % απαντά ότι έχει μειωθεί ο τζίρος της επιχείρησης ενώ μόνο το 12,9 % απάντησε ότι δεν έχει μειωθεί καθόλου. «Καθόλου» λοιπόν απάντησαν εννιά επιχειρήσεις, «λίγο» οι είκοσι μία, «αρκετά» οι έντεκα, «πολύ» οι δέκα, «πάρα πολύ» οι δώδεκα ενώ επτά επιχειρήσεις δεν απάντησαν στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.5 Κατανομή του Δείγματος ως προς Διακοπή Συνεργασίας

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	37,1
ΛΙΓΟ	12,9
ΑΡΚΕΤΑ	8,6
ΠΟΛΥ	8,6
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4,3
ΔΕΝ	28,6
ΑΠΑΝΤΩ	

Είναι αντιληπτό ότι το 34,4 % έχει διακόψει τη συνεργασία του με προμηθευτές από το εξωτερικό. «Καθόλου» απάντησαν είκοσι έξι επιχειρήσεις , «λίγο» οι εννιά, «αρκετά» οι έξι, «πολύ» οι έξι, «πάρα πολύ» οι τρεις ενώ είκοσι επιχειρήσεις δεν απάντησαν τη σχετική ερώτηση.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 2.6 Κατανομή του Δείγματος ως προς Στροφή σε Εγχώριους
Προμηθευτές**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	31,4
ΛΙΓΟ	18,6
ΑΡΚΕΤΑ	10,0
ΠΟΛΥ	11,4
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	17,1
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	11,4

Το 57,2 % καταφατικά δηλώνει ότι έχει στραφεί σε εγχώριους προμηθευτές. «Καθόλου» απάντησαν οι είκοσι δύο επιχειρήσεις , «λίγο» οι δεκατρείς, «αρκετά» οι επτά, «πολύ» οι οκτώ, «πάρα πολύ» οι δώδεκα ενώ οι οκτώ επιχειρήσεις δεν απάντησαν στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2.7 Κατανομή του Δείγματος ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	48,6
ΛΙΓΟ	27,1
ΑΡΚΕΤΑ	10,0
ΠΟΛΥ	5,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Οι μισές επιχειρήσεις έχουν πρόβλημα βιωσιμότητας σε ποσοστό 49.9 %. «Καθόλου» απάντησαν οι τριάντα τέσσερις επιχειρήσεις, «λίγο» οι δεκαεννιά , «αρκετά» οι επτά, «πολύ» οι τέσσερις , «πάρα πολύ» οι πέντε ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση.

Οι επόμενοι πίνακες 3.0-3.3 παρουσιάζουν απόψεις των επιχειρήσεων σχετικά με τους κεφαλαιακούς περιορισμούς :

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.0 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Αναγκαιότητα του μέτρου

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	51,4
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	15,7
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	20,0
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	8,6
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2,9
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Συμφώνησε μόνο το 11,5 % ότι η επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών ήταν μοναδική λύση για το αδιέξοδο της χώρας ενώ η πλειοψηφία σε ποσοστό 67,1 % διαφώνησε και ένα ποσοστό 21,4 % δε πήρε θέση. «Διαφωνώ απόλυτα» απάντησαν τριάντα έξι επιχειρήσεις, «μάλλον διαφωνώ» οι έντεκα, «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ» απάντησαν οι δεκατέσσερις, «μάλλον συμφωνώ» οι έξι, «συμφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι δύο ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.1 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Ενδεχόμενη Μακροχρόνια ισχύ των Κεφαλαιακών Περιορισμών

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	7,1
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	8,6
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	12,9
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	50,0
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	20,0
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Το 70 % αποκρίθηκε ότι οι κεφαλαιακοί περιορισμοί στην Ελλάδα θα έχουν μακροχρόνια ισχύ. «Διαφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι πέντε, «μάλλον διαφωνώ» οι έξι, «ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ» απάντησαν οι εννιά, «μάλλον συμφωνώ» οι τριάντα πέντε, «συμφωνώ απόλυτα» οι δεκατέσσερις ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3.2 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Άρση Μέτρου / Αύξηση Τζίρου

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ	27,1
ΑΠΟΛΥΤΑ	
ΜΑΛΛΟΝ	10,0
ΔΙΑΦΩΝΩ	
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ	12,9
ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	
ΜΑΛΛΟΝ	27,1
ΣΥΜΦΩΝΩ	
ΣΥΜΦΩΝΩ	21,4
ΑΠΟΛΥΤΑ	
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	1,4

Το 48,5 % πιστεύει ότι το συγκεκριμένο νομισματικό μέτρο σε περίπτωση που καταργηθεί αυτόματα θα επιφέρει αύξηση του τζίρου της επιχείρησης ενώ ένα 14,3 % δεν πήρε θέση για το θέμα. «Διαφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι δεκαεννιά , «μάλλον διαφωνώ» οι επτά, «ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ» οι εννιά, «μάλλον συμφωνώ» οι δεκαεννιά, «συμφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι δεκαπέντε ενώ μία επιχείρηση δεν απάντησε στη σχετική ερώτηση.

Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η επόμενη ερώτηση που πραγματεύεται ο πίνακας 3.3 περί ανάκαμψης της ελληνικής οικονομίας σε περίπτωση άρσης των ελέγχων κεφαλαίου :

**ΠΙΝΑΚΑΣ 3.3 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Άρση Μέτρου /
Ανάκαμψη Οικονομίας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	18,6
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	8,6
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	20,0
ΜΑΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	37,1
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	15,7

Το 20 % είναι μετριοπαθή στην απάντηση του , η πλειοψηφία σε ποσοστό 52,8 % πιστεύει ότι η κατάργηση της νομισματικής ασφυξίας θα φέρει ανάκαμψη στην ελληνική οικονομία. «Καθόλου» απάντησαν οι δεκατρείς επιχειρήσεις, «μάλλον διαφωνώ» απάντησαν οι έξι , «ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ» οι δεκατέσσερις, «μάλλον συμφωνώ» οι είκοσι έξι, «συμφωνώ απόλυτα» οι έντεκα.

Ακολουθούν οι πίνακες 4.0 και 4.1 όπου δείχνουν γενικότερα προβλήματα των επιχειρήσεων όπως έλλειψη ρευστότητας και ύπαρξης γραφειοκρατικών εμποδίων αντίστοιχα :

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.0 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	5,7
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	10,0
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	7,1
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	25,7
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	51,4

Είναι εμφανές ότι ένα υψηλότατο ποσοστό της τάξης του 77,1% αντιμετωπίζει έλλειψη ρευστότητας ενώ μόνο το 15,7 % διαφωνεί. «Διαφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι τέσσερις επιχειρήσεις, «μάλλον διαφωνώ» οι επτά, «ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ» οι πέντε, «μάλλον συμφωνώ» οι δεκαοχτώ, «συμφωνώ απόλυτα» οι τριάντα έξι.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4.1 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Γραφειοκρατία

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	5,7
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	5,7
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	10,0
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	10,0
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	68,6

Η συντριπτική πλειοψηφία των εμπόρων ύψους 78,6% θεωρεί ότι το κράτος προβάλλει γραφειοκρατικά εμπόδια. «Διαφωνώ απόλυτα» απάντησαν οι τέσσερις επιχειρήσεις, «μάλλον διαφωνώ» οι τέσσερις, «ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ» οι επτά, «μάλλον συμφωνώ» οι επτά και «συμφωνώ απόλυτα» οι σαράντα οχτώ.

Οι επόμενοι πίνακες 5.0 και 5.1 αφορούν τη σχέση των εταιρειών με τα τραπεζικά ιδρύματα της χώρας :

ΠΙΝΑΚΑΣ 5.0 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Εμπιστοσύνη καταθέσεων στις τράπεζες

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	30,0
ΛΙΓΟ	34,3
ΑΡΚΕΤΑ	24,3
ΠΟΛΥ	5,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	1,4
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	4,3

Το 64,3% δεν εμπιστεύεται τις καταθέσεις του σε οποιαδήποτε ελληνική τράπεζα. «Καθόλου» απάντησαν οι είκοσι μία επιχειρήσεις, «λίγο» οι είκοσι τέσσερις, «αρκετά» οι δεκαεπτά, «πολύ» οι τέσσερις, «πάρα πολύ» η μία ενώ τρεις επιχειρήσεις δεν απάντησαν στη σχετική ερώτηση.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 5.1 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Καθυστέρηση υποχρεώσεων
στις τράπεζες**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	48,6
ΛΙΓΟ	21,4
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	10,0
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	2,9
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	2,9

Υπάρχει απόλυτη ισορροπία καθώς το 48,6% δήλωσε ότι δεν καθυστερεί τις οφειλές του στις ελληνικές τράπεζες και ένα ποσοστό εξίσου 48,6 % δήλωσε ότι δυσκολεύεται να ανταποκριθεί στις οφειλές του ενώ το 2,9% δεν πήρε θέση για το θέμα. «Καθόλου» απάντησαν οι τριάντα τέσσερις επιχειρήσεις, «λίγο» οι δεκαπέντε, «αρκετά» οι δέκα, «πολύ» οι επτά, «πάρα πολύ» οι δύο ενώ δύο επιχειρήσεις δεν απάντησαν στη σχετική ερώτηση.

Από τις 70 επιχειρήσεις που ρωτήθηκαν οι 49 έχουν εισαγωγική/εξαγωγική δραστηριότητα, θα ήταν λοιπόν ενδιαφέρον να αποτυπωθεί το αν έχουν μειωθεί ή όχι οι όγκοι εισαγωγών/εξαγωγών τους. Τα στοιχεία αυτά παρουσιάζει ο πίνακας 10.0 :

ΠΙΝΑΚΑΣ 6.0 Κατανομή του Δείγματος ως προς την Μείωση εισαγωγών/εξαγωγών

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ%
ΚΑΘΟΛΟΥ	16,3
ΛΙΓΟ	32,7
ΑΡΚΕΤΑ	22,4
ΠΟΛΥ	16,3
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	2,0
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	10,2

Το 73,4 % δηλώνει ότι ο όγκος εισαγωγών/εξαγωγών έχει μειωθεί ενώ καθόλου δήλωσε μόνο το 16,3 %.

3.2 Αποτελέσματα Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

Θα συλλέξουμε τώρα στατιστικά στοιχεία ως προς το μέγεθος των επιχειρήσεων. Θεωρήσαμε ως μικρομεσαίες επιχειρήσεις αυτές που είναι ομόρρυθμες, ετερόρρυθμες και ατομικές.

ΠΙΝΑΚΑΣ 7.0 Κατανομή Δείγματος ως προς το Μέγεθος των Επιχειρήσεων

ΜΕΓΕΘΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΑ	54,3
ΜΕΓΑΛΗ	45,7
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Οι 38 επιχειρήσεις είναι μικρομεσαίες ενώ οι 32 είναι μεγάλες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.0 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς τη Καθυστερήση Μισθοδοσίας των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	15,8
ΚΑΘΟΛΟΥ	39,5
ΛΙΓΟ	21,1
ΑΡΚΕΤΑ	10,5
ΠΟΛΥ	7,9
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	5,3
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 44,7% του δείγματος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων απάντησε ότι καθυστερεί η μισθοδοσία των εργαζομένων.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.1 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς τη Μείωση Τζίρου

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	10,5
ΚΑΘΟΛΟΥ	7,9
ΛΙΓΟ	21,1
ΑΡΚΕΤΑ	13,2
ΠΟΛΥ	23,7
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	23,7
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 81,6 % των μικρομεσαίων επιχειρήσεων απάντησε ότι έχει μειωθεί ο τζίρος τους.

ΠΙΝΑΚΑΣ 8.2 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Εξόφλησης των Προμηθευτών

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	5,3
ΚΑΘΟΛΟΥ	31,6
ΛΙΓΟ	23,7
ΑΡΚΕΤΑ	23,7
ΠΟΛΥ	7,9
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,9
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 63,1 % λέει ότι καθυστερεί τις υποχρεώσεις του προς τους προμηθευτές.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8.3 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς
το Πρόβλημα Βιωσιμότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	2,6
ΚΑΘΟΛΟΥ	36,8
ΛΙΓΟ	28,9
ΑΡΚΕΤΑ	13,2
ΠΟΛΥ	7,9
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	10,5
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 60,6 % των μικρομεσαίων επιχειρήσεων αντιμετωπίζει πρόβλημα βιωσιμότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8.4 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς
την Έλλειψη Ρευστότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	5,3
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	10,5
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	2,6
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	23,7
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	57,9
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 81,6 % συμφωνεί ότι αντιμετωπίζει έλλειψη ρευστότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 8.5 Κατανομή του Δείγματος των Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων ως προς
την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	2,6
ΚΑΘΟΛΟΥ	36,8
ΛΙΓΟ	26,3
ΑΡΚΕΤΑ	23,7
ΠΟΛΥ	7,9
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	2,6
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 60,6 % καθυστερεί τις υποχρεώσεις του στα ελληνικά τραπεζικά ιδρύματα.

3.3 Αποτελέσματα των Μεγάλων Επιχειρήσεων

Θεωρήσαμε ως μεγάλες επιχειρήσεις τις ανώνυμες, τις περιορισμένης ευθύνης, τις ιδιωτικές κεφαλαιουχικές αλλά και τις Α.Ε.Β.Ε. Το 45,7 % του δείγματος αποτελεί τις μεγάλες επιχειρήσεις.

ΠΙΝΑΚΑΣ 9.0 Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	62,5
ΛΙΓΟ	18,8
ΑΡΚΕΤΑ	9,4
ΠΟΛΥ	3,1
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	6,3
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 37,5 % των μεγάλων επιχειρήσεων καθυστερεί τη μισθοδοσία των εργαζομένων του.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.1 Κατανομή του Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς τη
Μείωση Τζιρού**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ	9,4
ΑΠΑΝΤΩ	
ΚΑΘΟΛΟΥ	18,8
ΛΙΓΟ	40,6
ΑΡΚΕΤΑ	18,8
ΠΟΛΥ	3,1
ΠΑΡΑ	9,4
ΠΟΛΥ	
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 71,8 % των μεγάλων επιχειρήσεων απάντησε ότι έχει μειωθεί ο τζίρος τους.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.2 Κατανομή του Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την
Καθυστέρηση Εξόφλησης των Προμηθευτών**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	12,5
ΚΑΘΟΛΟΥ	46,9
ΛΙΓΟ	18,8
ΑΡΚΕΤΑ	3,1
ΠΟΛΥ	12,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	6,3
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 40,6 % καθυστερεί τις υποχρεώσεις του στους προμηθευτές.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.3 Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς το
Πρόβλημα Βιωσιμότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	62,5
ΛΙΓΟ	25,0
ΑΡΚΕΤΑ	6,3
ΠΟΛΥ	3,1
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	3,1
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 37,5% αντιμετωπίζει πρόβλημα βιωσιμότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.4 Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την
Έλλειψη Ρευστότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	6,3
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	9,4
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	12,5
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	28,1
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	43,8
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 71,8 % αντιμετωπίζει έλλειψη ρευστότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 9.5 Κατανομή Δείγματος των Μεγάλων Επιχειρήσεων ως προς την
Καθυστέρηση των Υποχρεώσεων στις Τράπεζες**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	3,1
ΚΑΘΟΛΟΥ	62,5
ΛΙΓΟ	15,6
ΑΡΚΕΤΑ	3,1
ΠΟΛΥ	12,5
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	3,1
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 34,4 % απάντησε ότι καθυστερεί τις υποχρεώσεις στις τράπεζες.

3.4 Αποτελέσματα Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία

Θεωρούμε βραχυχρόνιες τις επιχειρήσεις με λειτουργία λιγότερη από δέκα έτη. Από τον πίνακα 1.2 προκύπτει ότι το 40 % των επιχειρήσεων ενεργούν βραχυχρόνια. Στο παρόν κεφάλαιο θα παρατηρηθούν οι απόψεις των επιχειρήσεων με βραχυχρόνια ισχύ.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10.0 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία
ως προς τη καθυστέρηση Μισθοδοσίας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	3,6
ΚΑΘΟΛΟΥ	57,1
ΛΙΓΟ	17,9
ΑΡΚΕΤΑ	10,7
ΠΟΛΥ	3,6
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 39,3 % καθυστερεί τις μισθοδοσίες στους υπαλλήλους του.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10.1 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία
ως προς τη Μείωση του Τζίρου**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	14,3
ΚΑΘΟΛΟΥ	25,0
ΛΙΓΟ	28,6
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	3,6
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	14,3
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 60,7% έχει υποστεί μείωση στο τζίρο του.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10.2 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία
ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	57,1
ΛΙΓΟ	25,0
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	3,6
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 42,9% καθυστερεί τις υποχρεώσεις του στις τράπεζες.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10.3 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία
ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	10,7
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	14,3
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	3,6
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	21,4
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	50,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 71,4% απάντησε ότι έχει έλλειψη ρευστότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 10.4 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Βραχυχρόνια Λειτουργία
ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	3,6
ΚΑΘΟΛΟΥ	57,1
ΛΙΓΟ	21,4
ΑΡΚΕΤΑ	3,6
ΠΟΛΥ	7,1
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 39,3% αντιμετωπίζει πρόβλημα βιωσιμότητας.

3.5 Αποτελέσματα των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια

Λειτουργία

Θεωρούμε μακροχρόνιες τις επιχειρήσεις με λειτουργία παραπάνω από δέκα έτη. Από τον πίνακα 1.2 προκύπτει ότι το 60 % των επιχειρήσεων ενεργούν μακροχρόνια. Στο παρόν κεφάλαιο θα παρατηρηθούν οι απόψεις των επιχειρήσεων με μακροχρόνια ισχύ.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11.0 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια
Λειτουργία ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ	11,9
ΑΠΑΝΤΩ	45,2
ΚΑΘΟΛΟΥ	21,4
ΛΙΓΟ	9,5
ΑΡΚΕΤΑ	7,1
ΠΟΛΥ	4,8
ΠΑΡΑ	
ΠΟΛΥ	
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 42,9% απάντησε ότι καθυστερούν οι μισθοδοσίες στο εργατικό δυναμικό.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11.1 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια
Λειτουργία ως προς τη Μείωση Τζίρου**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	7,1
ΚΑΘΟΛΟΥ	4,8
ΛΙΓΟ	31,0
ΑΡΚΕΤΑ	16,7
ΠΟΛΥ	21,4
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	19,0
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 88,1 % αποκρίθηκε ότι έχει υποστεί μείωση τζίρου.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11.2 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια
Λειτουργία ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ	4,8
ΚΑΘΟΛΟΥ	42,9
ΛΙΓΟ	19,0
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	14,3
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	4,8
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 52,3% καθυστερεί τις υποχρεώσεις του στα τραπεζικά ιδρύματα.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11.3 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια
Λειτουργία ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΔΙΑΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	2,4
ΜΑΛΛΟΝ ΔΙΑΦΩΝΩ	7,1
ΟΥΤΕ ΔΙΑΦΩΝΩ ΟΥΤΕ ΣΥΜΦΩΝΩ	9,5
ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΩΝΩ	28,6
ΣΥΜΦΩΝΩ ΑΠΟΛΥΤΑ	52,4
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 81% έχει έλλειψη ρευστότητας.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 11.4 Κατανομή Δείγματος των Επιχειρήσεων με Μακροχρόνια
Λειτουργία ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας**

ΒΑΘΜΟΣ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΑ %
ΚΑΘΟΛΟΥ	42,9
ΛΙΓΟ	31,0
ΑΡΚΕΤΑ	14,3
ΠΟΛΥ	4,8
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ	7,1
ΣΥΝΟΛΟ	100,0

Το 57,1% αντιμετωπίζει πρόβλημα βιωσιμότητας.

3.6 Έλεγχος Ανεξαρτησίας χ^2 Μεταξύ Μεταβλητών

Θα χρησιμοποιηθεί λοιπόν η μέθοδος του έλεγχου χ^2 για να διαπιστωθεί ύπαρξη στατιστικής εξάρτησης ή ανεξαρτησίας μεταξύ δύο μεταβλητών. Προκειμένου να διαπιστώσουμε ποιοι είναι δυνατόν οι παράγοντες να επηρεάζουν τις αντιλήψεις των επιχειρήσεων σχετικά με τον αντίκτυπο των κεφαλαιακών περιορισμών στις δραστηριότητες τους πραγματοποιούμε ελέγχους ανεξαρτησίας χ^2 . Ειδικότερα ελέγχθηκε η μηδενική υπόθεση (H_0) : οι μεταβλητές είναι ανεξάρτητες και η εναλλακτική υπόθεση (H_1) : οι μεταβλητές δεν είναι ανεξάρτητες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.0 Έλεγχος Ανεξαρτησίας Μεταξύ Έλλειψης Ρευστότητας και Καθυστέρησης Υποχρεώσεων στις Τράπεζες

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	43,011 ^a	20	,002
Likelihood Ratio	42,572	20	,002
Linear-by-Linear Association	16,517	1	,000
N of Valid Cases	70		

a. 26 cells (86,7%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,11.

Αφού $p_{\text{value}} = 0.002 < 0.05$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση η οποία προβλέπει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε η έλλειψη ρευστότητας δεν είναι ανεξάρτητη της καθυστέρησης των υποχρεώσεων προς τις τράπεζες.

**ΠΙΝΑΚΑΣ 12.1 Έλεγχος Ανεξαρτησίας Μεταξύ Προβλήματος Βιωσιμότητας και
Μείωσης Τζίρου**

Chi-Square Tests

	Value	df	Asymptotic Significance (2-sided)
Pearson Chi-Square	66,279 ^a	25	,000
Likelihood Ratio	61,081	25	,000
Linear-by-Linear Association	19,575	1	,000
N of Valid Cases	70		

a. 32 cells (88,9%) have expected count less than 5. The minimum expected count is ,10.

Αφού $p_{\text{value}} = 0 < 0,05$ απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση που προβλέπει ανεξαρτησία μεταξύ των δύο μεταβλητών. Οπότε το πρόβλημα βιωσιμότητας δεν είναι ανεξάρτητο της μείωσης του τζίρου.

3.6.1 Πολλαπλή Γραμμική Παλινδρόμηση

Θα γίνει χρήση της ανάλυσης του μοντέλου πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για να εκφραστεί το αν μια εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή Y ερμηνεύεται από ανεξάρτητες ποσοτικές μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα υποθέτουμε $Y = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2$ όπου Y είναι η μείωση εισαγωγών/εξαγωγών, b_0 είναι ο σταθερός όρος, X_1 είναι η έλλειψη ρευστότητας και X_2 είναι η μείωση του τζίρου της επιχείρησης και b_1 και b_2 συντελεστές των X_1 και X_2 αντίστοιχα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 12.2 Πολλαπλή Γραμμική Παλινδρόμηση

	b	β	t	p
ΣΤΑΘΕΡΟΣ ΟΡΟΣ	0,120		0,213	0,832
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ	0,279	0,263	2,071	0,045
ΤΖΙΡΟΣ	0,446	0,532	4,191	0,000

$$R^2 = 0.453$$

Είναι αντιληπτό ότι η μεταβλητή της μείωσης του τζίρου ερμηνεύει σε μεγαλύτερο βαθμό την εξαρτημένη μεταβλητή σε σχέση με την μεταβλητή της έλλειψης ρευστότητας. Αυτό γιατί $\tau_{\text{τζίρος}} = 0.532 > \tau_{\text{ρευστότητα}} = 0.263$.

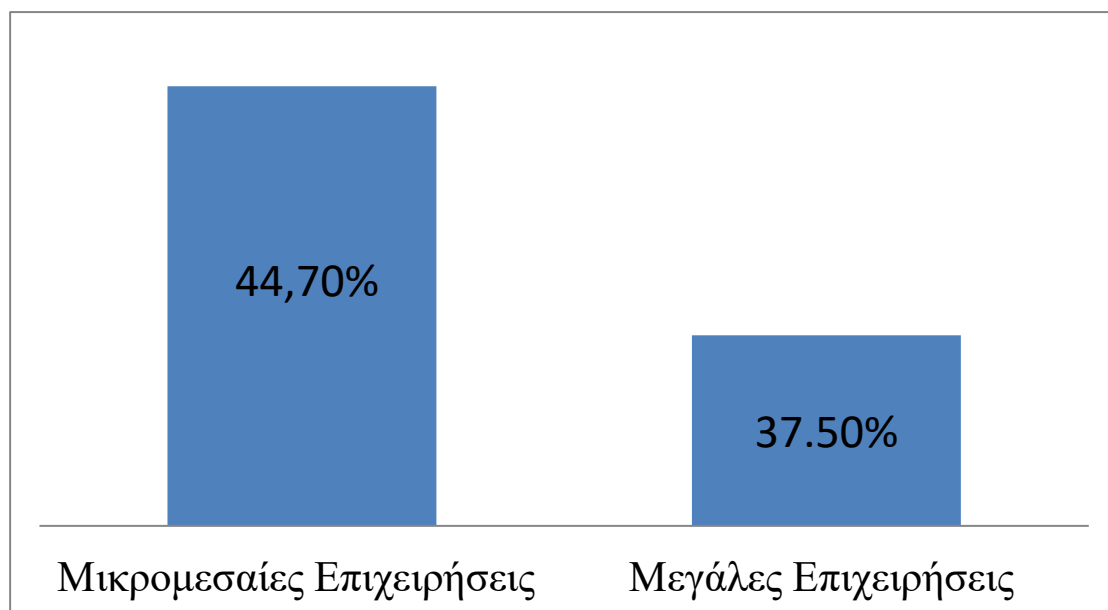
Αφού R^2 ισούται με 0,453 **οι δύο ανεξάρτητες μεταβλητές ερμηνεύουν την εξαρτημένη κατά 45,3 %**. Η συνάρτηση έχει ως εξής: $Y = 0,12 + 0,27X_1 + 0,44X_2$. Οπότε αν για παράδειγμα μειωθεί ο τζίρος της επιχείρησης κατά 100.000 ευρώ τότε θα μειωθούν οι εισαγωγές/εξαγωγές της επιχείρησης κατά $100.000 \times 0.44 = 44.000$ μονάδες ποσότητας.

3.7 Σύγκριση – Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

3.7.1 Σύγκριση Αποτελεσμάτων

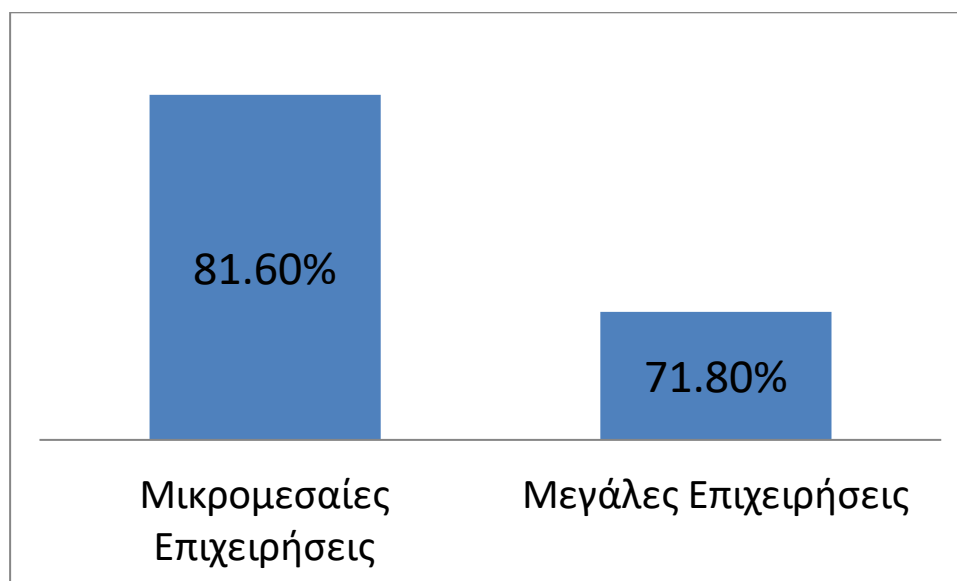
Έγινε ομαδοποίηση ανάμεσα στο δείγμα και συγκεκριμένα ως προς το μέγεθος αλλά και τα έτη λειτουργίας των επιχειρήσεων. Θα συγκρίνουμε λοιπόν τις μικρομεσαίες με τις μεγάλες επιχειρήσεις αλλά και τις επιχειρήσεις που έχουν βραχυχρόνια λειτουργία με αυτές που έχουν μακροχρόνια λειτουργία.

ΣΧΗΜΑ 13.0 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Μισθοδοσίας

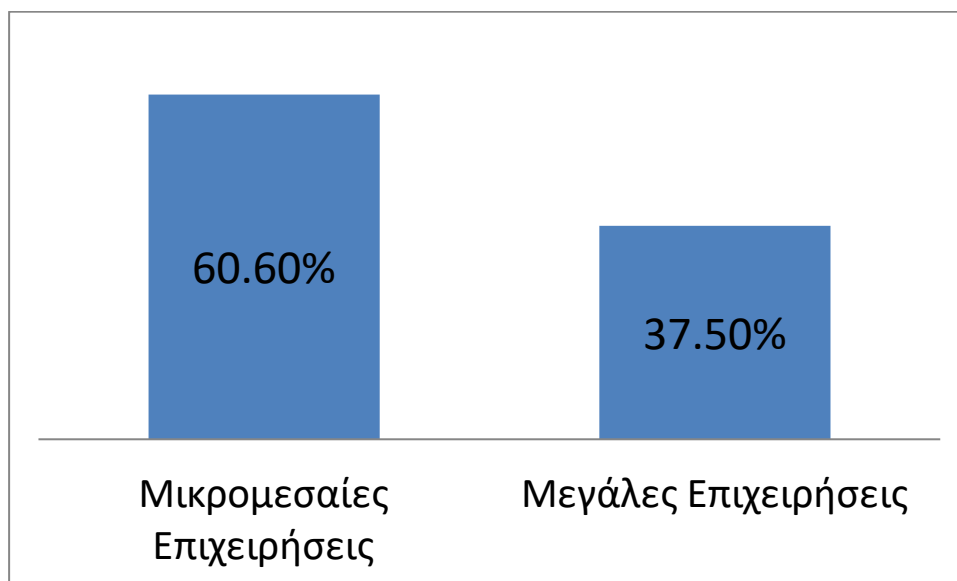
Το πρόβλημα καθυστέρησης στη μισθοδοσία των εργαζομένων είναι πιο συχνό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

ΣΧΗΜΑ 13.1 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Μείωση Τζίρου

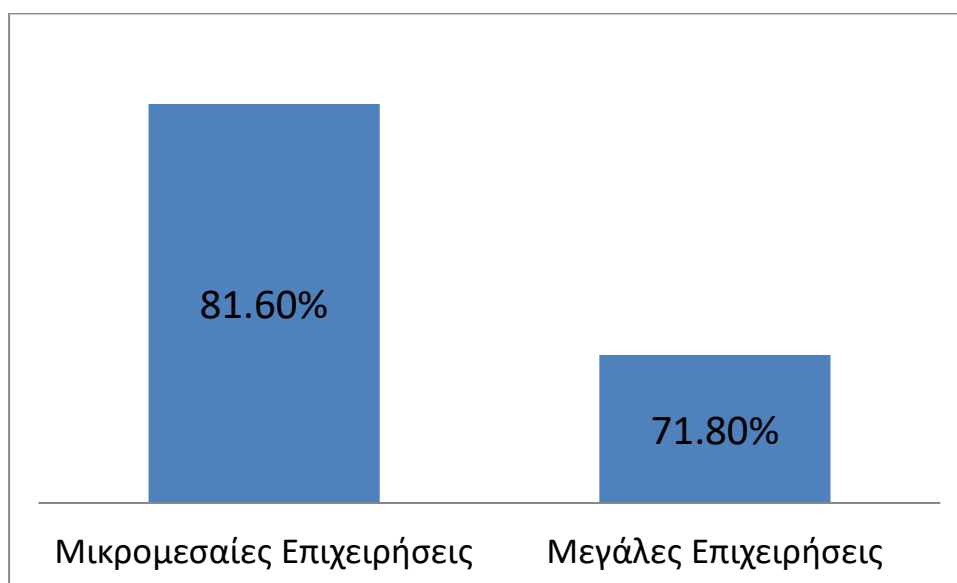
Το πρόβλημα μείωσης του τζίρου είναι περισσότερο αισθητό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

ΣΧΗΜΑ 13.2 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς τη Βιωσιμότητα

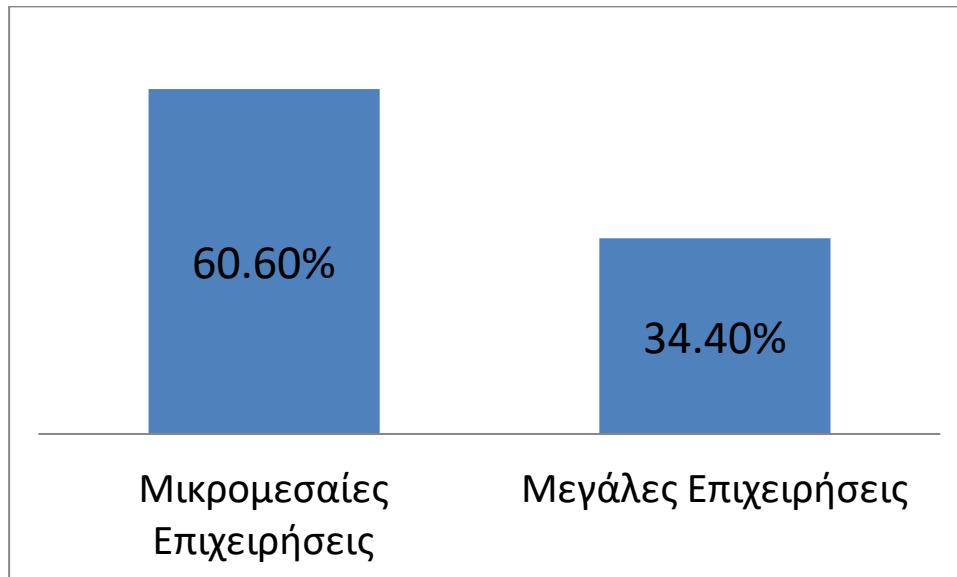
Το πρόβλημα βιωσιμότητας είναι περισσότερο αισθητό στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και μάλιστα σε διπλάσιο σχεδόν βαθμό.

ΣΧΗΜΑ 13.3 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας

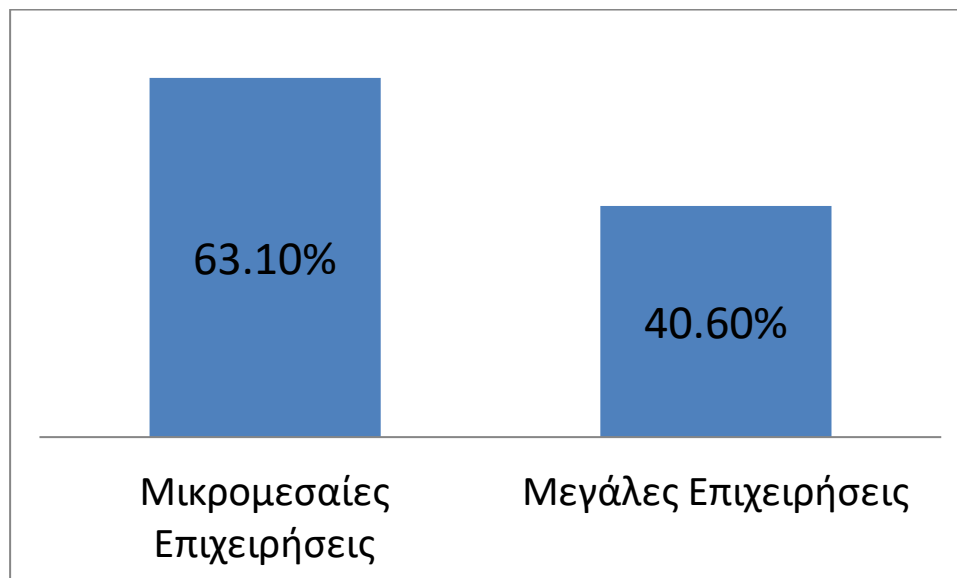
Τόσο οι μικρομεσαίες όσο και οι μεγάλες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σε πολύ υψηλά ποσοστά πρόβλημα ρευστότητας.

**ΣΧΗΜΑ 13.4 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση
Υποχρεώσεων στις Τράπεζες**

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σε διπλάσιο σχεδόν βαθμό περισσότερη δυσκολία στο να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους.

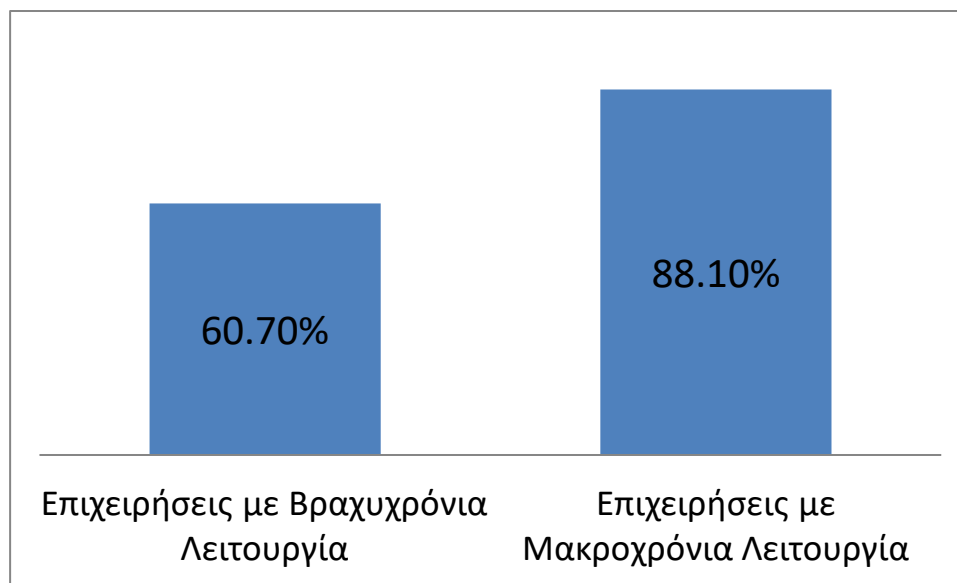
**ΣΧΗΜΑ 13.5 Σύγκριση Μεγέθους Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση
Εξόφλησης των Προμηθευτών**

Σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό δυσκολεύεται να εξοφλήσει τους προμηθευτές της η μικρομεσαία επιχείρηση έναντι της μεγάλης επιχείρησης.

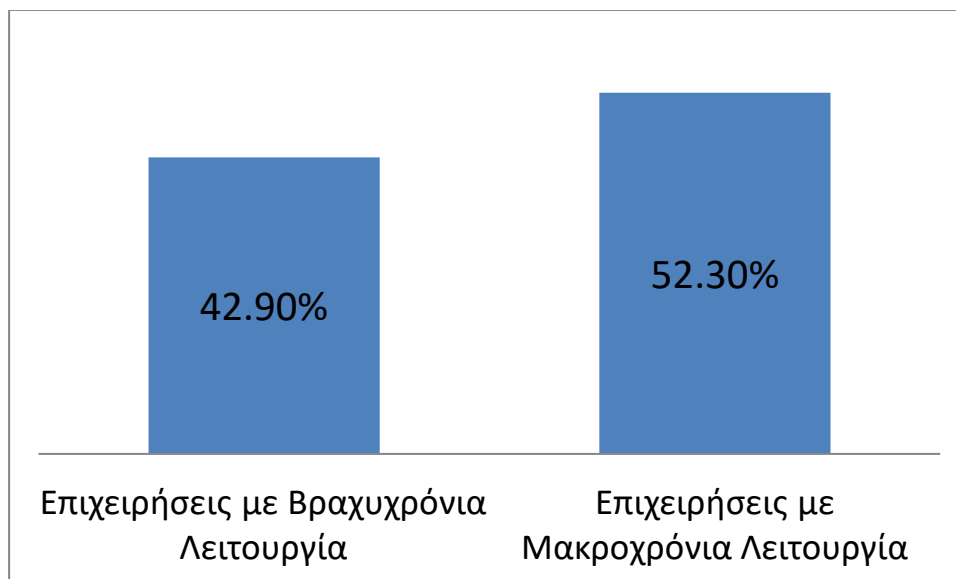
Θα γίνει σύγκριση εξίσου μεταξύ των επιχειρήσεων με βραχυχρόνια λειτουργία με αυτές που έχουν μακροχρόνια λειτουργία :

ΣΧΗΜΑ 14.0 Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς τη Μείωση Τζίρου

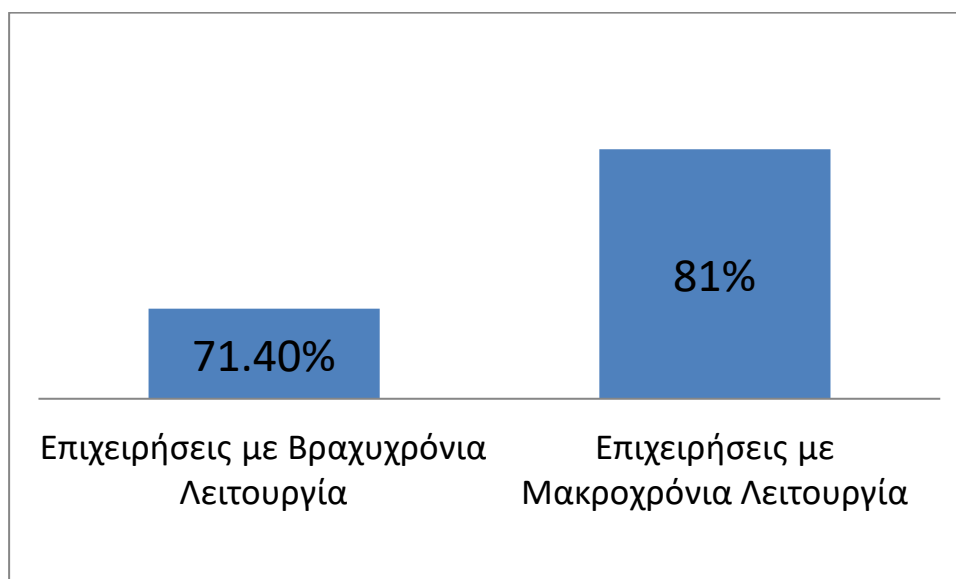
Οι επιχειρήσεις με μακροχρόνια λειτουργία έχουν υποστεί πολύ περισσότερη μείωση τζίρου σε σχέση με τις επιχειρήσεις της βραχυχρόνιας λειτουργίας.

ΣΧΗΜΑ 14.1 Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς την Καθυστέρηση Υποχρεώσεων στις Τράπεζες

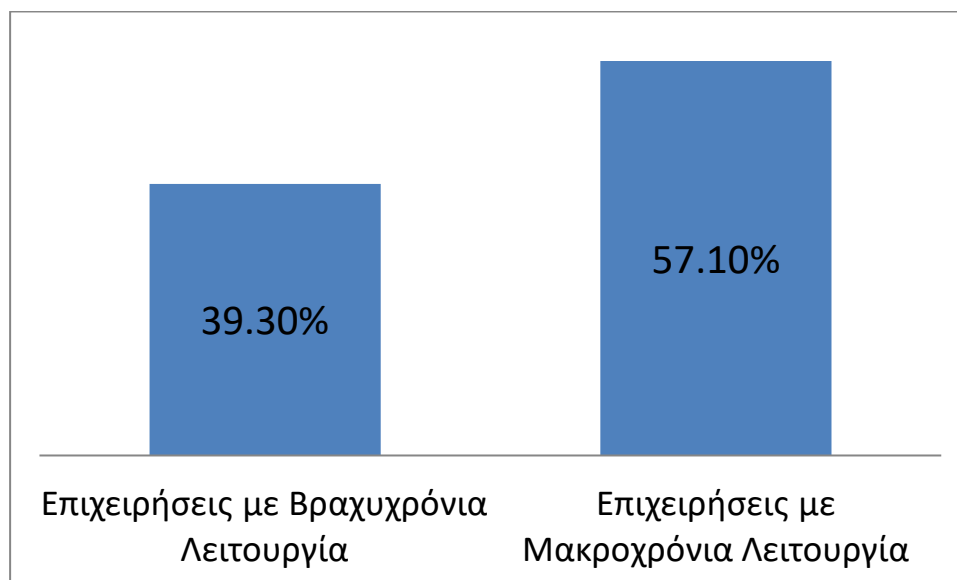
Οι επιχειρήσεις με πολυετή λειτουργία καθυστερούν σε μεγαλύτερο βαθμό τις υποχρεώσεις τους.

ΣΧΗΜΑ 14.2 Σύγκριση της Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς την Έλλειψη Ρευστότητας

Εξίσου υψηλά ποσοστά έλλειψης ρευστότητας έχουν και οι δύο ομάδες επιχειρήσεων.

ΣΧΗΜΑ 14.3 Σύγκριση Χρονικής Λειτουργίας των Επιχειρήσεων ως προς το Πρόβλημα Βιωσιμότητας

Πρόβλημα βιωσιμότητας αντιμετωπίζουν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό οι επιχειρήσεις με μακροχρόνια λειτουργία.

3.7.2 Σχολιασμός Αποτελεσμάτων

Είναι γεγονός ότι υπάρχει μείωση στον όγκο εισαγωγών-εξαγωγών αφού οι επιχειρήσεις σε ποσοστό 73,4 % συμφώνησαν ότι όντως υπάρχει αυτή η μείωση και μάλιστα το 40,7 % είπε ότι υπάρχει μείωση σε πολύ μεγάλο βαθμό. Το γεγονός ότι το 41,4 % αποκρίθηκε ότι αργούν οι μισθοδοσίες των εργαζομένων και ότι το 52,8 % του δείγματος αποκρίθηκε ότι δυσκολεύεται να εξοφλήσει τους προμηθευτές του αποτυπώνουν την δυσμενή οικονομική κατάσταση που υφίστανται οι επιχειρήσεις την τωρινή περίοδο. Επιπλέον ένα ποσοστό 85,7 % δηλώνει ότι έχει μειώσει τις αγορές εμπορευμάτων που πραγματοποιεί, το 77,1 % δηλώνει ότι έχει μειωθεί ο τζίρος της επιχείρησης, το 34,4 % έχει διακόψει τη συνεργασία του με προμηθευτές από το εξωτερικό, το 57,2 % καταφατικά δηλώνει ότι έχει στραφεί σε εγχώριους προμηθευτές. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι **οι μισές επιχειρήσεις έχουν πρόβλημα βιωσιμότητας** σε ποσοστό 49.9 % και αντιμετωπίζουν έλλειψη ρευστότητας σε ποσοστό 77,1%. Τα παραπάνω στατιστικά χωρίς αμφιβολία είναι ανησυχητικά για την οικονομική ζωή της χώρας δημιουργώντας ένα ασφυκτικό περιβάλλον για την κινητικότητα του επιχειρηματικού κλάδου.

Το δείγμα της έρευνας σαφώς πήρε θέση για την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών. Πιο συγκεκριμένα διαφώνησε περί αναγκαιότητας του μέτρου σε ποσοστό 67,1% ,καθώς θεωρεί ότι δεν αποτελούσε λύση στο αδιέξοδο της χώρας έπειτα από την αποτυχία συμφωνίας Ελλάδας – Ευρωπαϊκής Ένωσης για επέκταση της δανειακής σύμβασης. Μάλιστα άκρως ανησυχητικό είναι το ότι ρωτήθηκαν οι επιχειρήσεις περί εμπιστοσύνης των καταθέσεων τους σε ελληνικές τράπεζες και αποκρίθηκαν ότι σε ποσοστό 64,3% δεν αισθάνονται ασφαλείς τις καταθέσεις τους. Επιπλέον το 48,6% των επιχειρήσεων σημείωσαν ότι καθυστερούν τις υποχρεώσεις τους προς τις τράπεζες. Υπάρχει δηλαδή *έλλειψη εμπιστοσύνης* των ελληνικών επιχειρήσεων προς τις ελληνικές τράπεζες έπειτα από την θεσμοθέτηση των κεφαλαιακών ελέγχων. Επιπλέον αξίζει να σημειωθεί ότι βρέθηκε ύπαρξη θετικής σχέσης ανάμεσα σε συγκεκριμένες μεταβλητές. Πιο συγκεκριμένα αποδείχθηκε ότι η έλλειψη ρευστότητας εξαρτάται με την καθυστέρηση των υποχρεώσεων στις τράπεζες και ότι το πρόβλημα βιωσιμότητας εξαρτάται από τη μείωση του τζίρου

των επιχειρήσεων. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό προβλήματα όπως μειώσεις τζίρου, έλλειψη ρευστότητας, καθυστέρηση μισθοδοσίας του εργατικού δυναμικού σε σχέση με τις μεγάλες επιχειρήσεις. Εξίσου σε μεγαλύτερο βαθμό αντιμετωπίζουν προβλήματα όπως μειώσεις τζίρου, έλλειψη ρευστότητας οι επιχειρήσεις που έχουν μακροχρόνια ισχύ έναντι αυτών που έχουν βραχυχρόνια ισχύ.

Από τα αποτελέσματα της έρευνας και συγκεκριμένα από τη συνάρτηση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης αποδείχθηκε ότι η μείωση του όγκου εισαγωγών/εξαγωγών εξαρτάται από την *έλλειψη ρευστότητας* η οποία προκύπτει από τους κεφαλαιακούς περιορισμούς αλλά και από την *μείωση του τζίρου* των επιχειρήσεων η οποία οφείλεται στην οικονομική ύφεση. Οπότε πλέον είναι δυνατόν να φανεί αν ισχύουν ή όχι οι υποθέσεις εργασίας. Οι υποθέσεις ήταν δύο :

α) Το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο επιδεινώνεται λόγω της έλλειψης ρευστότητας (επιβολή κεφαλαιακών περιορισμών), β) Το νομισματικό μέτρο των ελέγχων κεφαλαίου είναι αποτελεσματικό για την περίπτωση της Ελλάδας. Επομένως με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας ισχύει η πρώτη υπόθεση ενώ η δεύτερη όχι. Πιο συγκεκριμένα το ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο επιδεινώνεται λόγω της έλλειψης ρευστότητας ενώ οι κεφαλαιακοί περιορισμοί στην περίπτωση της Ελλάδας δεν είναι αποτελεσματικοί.

Συμπεράσματα

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί την αιχμή του δόρατος της εκπόνησης της εργασίας καθώς συνοψίζεται το αν υπάρχει σύγκλιση απόψεων μεταξύ της βιβλιογραφίας και των απαντήσεων από το δείγμα της έρευνας περί αποτελεσματικότητας των κεφαλαιακών περιορισμών στην περίπτωση της Ελλάδας. Αντικείμενο της εργασίας ήταν η διατύπωση απόψεων των ελληνικών επιχειρήσεων οι οποίες δύο χρόνια λειτουργούν υπό το νομισματικό μέτρο των κεφαλαιακών περιορισμών. Επιπλέον ο στόχος της έρευνας ήταν διπλός, δηλαδή να βρεθεί το αν υπάρχει αρνητική σχέση μεταξύ εμπορικού ελληνικού ισοζυγίου και κεφαλαιακών περιορισμών και αν οι ίδιοι οι κεφαλαιακοί περιορισμοί είναι αποτελεσματικοί για την Ελλάδα.

Είναι γνωστό ότι οι επιχειρήσεις αποτελούν την βάση παραγωγής για την ελληνική οικονομία και καλό θα ήταν οι τράπεζες να είναι ελαστικότερες ως προς την παροχή δανείων ώστε να κινείται περισσότερο κεφάλαιο και να αποφεύγεται η καθυστέρηση σε οποιαδήποτε υποχρέωση της εκάστοτε επιχείρησης. Για τις ανάγκες της έρευνας έγινε χρήση ανεξαρτησίας χ^2 και αποδείχθηκε ύπαρξη εξάρτησης μεταξύ της έλλειψης ρευστότητας με την καθυστέρηση υποχρεώσεων στις τράπεζες όπως απέδειξε ότι εξαρτάται η μείωση του τζίρου με το πρόβλημα της βιωσιμότητας της ελληνικής επιχείρησης. Παράλληλα εφαρμόστηκε πολλαπλή γραμμική παλινδρόμηση και δημιουργήθηκε συνάρτηση η οποία συσχετίζει ανεξάρτητες μεταβλητές όπως την μείωση του τζίρου και της έλλειψης ρευστότητας με την εξαρτημένη μεταβλητή της μείωσης του όγκου εισαγωγών/εξαγωγών.

Αναμφίβολα περί του νομισματικού μέτρου των ελέγχου κεφαλαίων παρατηρήθηκε σύμφωνα με τη βιβλιογραφία ότι υπάρχει τόσο θετικό όσο και αρνητικό αντίκτυπο σύμφωνα με τους Edison , Reinhart (2001) , Charmon,Garcia (2014), Edwards (2007) , Magud et al (2005). Πέρα από την ανάπτυξη του θέματος των κεφαλαιακών περιορισμών έγινε αναφορά για την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και τον θεσμό του ελεύθερου εμπορίου / ελεύθερης οικονομίας σύμφωνα με τις βιβλιογραφίες των Κώττη,Κώττη (2008) και Feenstra,Taylor (2012).

Ακόμα προκειμένου να γίνει κατανοητή η ορολογία οικονομικών όρων όπως του ισοζυγίου πληρωμών το οποίο εμπεριέχει το εμπορικό ισοζύγιο κρίθηκε απαραίτητο να παρατεθεί η συγγραφή της εργασίας των (Groppelli, Nikbakht 2006).

Η διεξαγωγή της έρευνας πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα την περίοδο Απρίλιο - Μάιο του 2017 και το δείγμα αποτελούταν από επιχειρήσεις. Κλήθηκαν οι επιχειρήσεις να συμπληρώσουν ερωτηματολόγιο το οποίο αποτελούταν από ερωτήσεις διαβάθμισης κλίμακας Likert και τηρήθηκε η ανωνυμία.

Εξίσου το δείγμα της έρευνας το οποίο ανήλθε σε 70 τον αριθμό, έχει αμφιλεγόμενες απόψεις περί της αποτελεσματικότητας των κεφαλαιακών περιορισμών αλλά και επίσης επαληθεύει το ότι επιδεινώνεται το αρνητικό ελληνικό εμπορικό ισοζύγιο αφού ομολογεί ότι ο όγκος των εισαγωγών / εξαγωγών μειώνεται αισθητά αμέσως μετά την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών που τέθηκαν σε ισχύ από την 28^η Ιουνίου 2015 από την Ελληνική Κυβέρνηση. Η έρευνα διεξήχθη κάτω από αρκετές δυσκολίες και θα ήταν ωφέλιμο να επιτευχθούν περαιτέρω έρευνες που θα εστιάσουν στην εμπορική δραστηριότητα των επιχειρήσεων, δηλαδή το δείγμα να αποτελείται αυστηρά από επιχειρήσεις που είτε εισάγουν είτε εξάγουν ώστε να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα για το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας. Η παρούσα εργασία λοιπόν περιλάμβανε πέρα από τις εμπορικές επιχειρήσεις και γενικότερα επιχειρήσεις που δεν κινούνται στο χώρο εισαγωγών, εξαγωγών προϊόντων/υπηρεσιών και περιορίστηκε στο να συγκρίνει τις επιχειρήσεις μεταξύ τους ανάλογα με το μέγεθός και τα έτη λειτουργίας τους.

Με βάση τα στοιχεία της έρευνας μπορεί να λεχθεί ότι η μια από τις δύο υποθέσεις εργασίας γίνεται δεκτή αυτή που προβλέπει ότι επιδεινώνεται το εμπορικό ισοζύγιο λόγω της έλλειψης ρευστότητας η οποία προκαλείται από την θεσμοθέτηση των κεφαλαιακών περιορισμών. Το ίδιο το δείγμα απάντησε ότι έχει παρατηρήσει μεγάλη πτώση τόσο στις εισαγωγές όσο και στις εξαγωγές αγαθών. Αντίθετα αν και υπάρχουν θετικές απόψεις για το ότι το νομισματικό μέτρο που εξετάζουμε έχει αποτελεσματική επίδραση για τις οικονομίες που βρίσκονται σε ύφεση, το δείγμα της έρευνας έχει τόσο θετικές όσο και αρνητικές απόψεις.

Συνεπώς η υπόθεση εργασίας περί αποτελεσματικότητας των κεφαλαιακών περιορισμών στην Ελλάδα δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Ένα από τα δυνατά σημεία της εργασίας είναι η ανάδειξη της επιχειρηματικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων οι οποίες αποτελούν τη βάση της κοινωνίας και οικονομίας. Η έρευνα έδειξε ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις έχουν πληγεί περισσότερο την τωρινή περίοδο που η χώρα πλήττεται από την ύφεση δυσχεραίνοντας το βιοτικό επίπεδο της μεσοαστικής τάξης. Είναι άκρως ανησυχητικό το γεγονός ότι υπάρχει αρκετή ανησυχία από τον μικρομεσαίο επιχειρηματικό κόσμο ο οποίος σαφώς θεωρεί το μέλλον του αβέβαιο. Να επισημανθεί ακόμα το ότι η πλειοψηφία των ατόμων που δέχτηκαν να συμμετάσχουν στην έρευνα όχι μόνο απάντησαν με προθυμία αφού ομολόγησαν ότι το θέμα είναι απολύτως ζωτικής σημασίας για την χώρα αλλά επίσης ανέπτυξαν καίρια επιχειρήματα περί της οικονομικής κατάστασης στην Ελλάδα. Ακούστηκαν ποικίλες απόψεις και θα ήταν σαφώς ενδιαφέρον επόμενες έρευνες να αναζητήσουν δείγμα μεγαλύτερο των εβδομήντα επιχειρήσεων καθώς ο συγκεκριμένος αριθμός είναι ιδιαίτερα μικρός.

Βιβλιογραφία

ΕΛΛΗΝΙΚΗ :

- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου, Τεύχος Α Αρ.Φύλλου 65, 28-6-2015
- Κώττη Γ. και Α. Πετράκη-Κώττη (2008) «Σύγχρονη Μακροοικονομική», Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων, Δελτία Τύπου. Διαθέσιμο στη : www.pse.gr { Ανακτήθηκε 13-6-2017 }
- Τράπεζα της Ελλάδος, 2017. Ισοζύγιο Πληρωμών. Διαθέσιμο στη : www.bankofgreece.gr { Ανακτήθηκε 13-6-2017 }

ΞΕΝΗ :

- Charmon M. and Garcia M. (2014), «Capital Controls in Brazil : Effective ?», Research Department International Monetary Fund, Department of Economics (PUC-Rio)
- Edwards S. (2007) «Capital Controls, Sudden Stops, and Current Account Reversals», University of Chicago Press
- Magud N. and Reinhart C. (2005), «Capital Controls : An Evaluation», Universities of Oregon and NBER - Maryland
- Feenstra R. – Taylor M (2012), «International Economics 2nd Edition», New York : Worth Publishers
- Groppelli A. and Nikbakht E (2006), «Finance 5th Edition», New York : Barron's Educational Series
- Reinhart C and Edison H. (2001), «Capital Controls During Financial Crises : The Case of Malaysia and Thailand» , University of Maryland, College Park, Department of Economics

Παράρτημα

Παρατίθεται το ερωτηματολόγιο της έρευνας :

Εισαγωγές-Εξαγωγές υπό το καθεστώς των περιορισμών κεφαλαίων (capital controls). Εμπειρική Διερεύνηση

Η έρευνα διεξάγεται στο πλαίσιο εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στο Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Αντικείμενο της μελέτης είναι η διερεύνηση της επίδρασης των κεφαλαιακών περιορισμών στη λειτουργία των επιχειρήσεων και ειδικότερα στην εισαγωγική και εξαγωγική τους δραστηριότητα. Οι απαντήσεις που θα δώσετε θα είναι άκρως εμπιστευτικές, δεν θα δημοσιοποιηθούν ατομικά με κανέναν τρόπο, και δεν θα χρησιμοποιηθούν για κανέναν άλλο σκοπό εκτός από αυτόν της έρευνας. Ο χαρακτήρας της έρευνας είναι αυστηρά επιστημονικός. Όλες οι απαντήσεις είναι προσωπικές και θα χρησιμοποιηθούν με απόλυτη εχεμύθεια.

Σας ευχαριστούμε εκ των προτέρων για τον πολύτιμο χρόνο που διαθέσατε για τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και για τη συμμετοχή σας στην έρευνα.

Ονοματεπώνυμο Φοιτητή : Καγιούλης Σπυρίδων

Ημερομηνία :

Αριθμός Ερωτηματολογίου :

I. Χαρακτηριστικά της Επιχείρησης

Σημειώστε με Χ...

1. Κλάδος Επιχείρησης:

Οχήματα	Ένδυση	Ηλεκτρικές Συσκευές	Τρόφιμα/Ποτά	Υποδήματα	Είδη Καθαρισμού
Δέρματα	Κοσμήματα	Άλλη			

2. Τύπος Επιχείρησης:

Ομόρρυθμη	Ετερόρρυθμη	Ανώνυμη	Περιορισμένης Ευθύνης	Ιδιωτική Κεφαλαιουχική

3. Χρόνος Λειτουργίας:

0 – 4 έτη	5 – 9 έτη	10 – 14 έτη	15 και άνω έτη

4. Ανθρώπινο Δυναμικό Απασχόλησης:

Έως 5	Έως 10	Έως 15	Έως 20	20 και άνω

5. Η Επιχείρηση κινείται στο χώρο των:

Εισαγωγών	Εξαγωγών

II. Λειτουργία της Επιχείρησης και Κεφαλαιακοί Περιορισμοί

Σημειώστε με Χ σε ποιο βαθμό συμφωνείτε, ότι μετά την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών....

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
6) η επιχείρηση αντιμετωπίζει μεγαλύτερες δυσκολίες στην καταβολή των μισθών των εργαζόμενων					
7) η επιχείρηση αντιμετωπίζει μεγαλύτερες δυσκολίες εξόφλησης των προμηθευτών					
8) καθυστερούν οι παραγγελίες της επιχείρησης					
9) έχουν μειωθεί οι παραγγελίες/ αγορές					
10) έχει μειωθεί ο τζίρος της επιχείρησης					
11) έχετε διακόψει τη συνεργασία σας με τους προμηθευτές σας από το εξωτερικό					
12) η επιχείρηση έχει στραφεί σε εγχώριους προμηθευτές					
13) η επιχείρηση αντιμετωπίζει προβλήματα βιωσιμότητας					
14) οι εισαγωγές/εξαγωγές της επιχείρησης έχουν μειωθεί					

III. Αξιολόγηση των Κεφαλαιακών Περιορισμών

Σημειώστε με Χ σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ότι ...

	Διαφωνώ απόλυτα	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ, Ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
15) η επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών ήταν αναγκαία					
16) οι κεφαλαιακοί περιορισμοί θα έχουν μακροχρόνια ισχύ					
17) το κράτος είναι σε θέση να αξιοποιήσει τους κεφαλαιακούς περιορισμούς					
18) η άρση των κεφαλαιακών περιορισμών θα επιφέρει αύξηση του τζίρου της επιχείρησης					
19) η ελληνική οικονομία θα ανακάμψει με ενδεχόμενη άρση των κεφαλαιακών περιορισμών					

IV. Γενικότερα προβλήματα των Ελληνικών Επιχειρήσεων

Σημειώστε με Χ σε ποιο βαθμό συμφωνείτε ότι η ελληνική επιχείρηση αντιμετωπίζει πρόβλημα...

	Διαφωνώ απόλυτα	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ, Ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
20) έλλειψης ρευστότητας					
21) έλλειψης τεχνογνωσίας					
22) ύπαρξης γραφειοκρατικών εμποδίων					
23) έλλειψης εμπιστοσύνης από εμπορικούς εταίρους					

V. Συνεργασία με τις Τράπεζες

Σημειώστε με Χ, μετά την επιβολή των κεφαλαιακών περιορισμών....

	Καθόλου	Λίγο	Αρκετά	Πολύ	Πάρα πολύ
24) εμπιστεύεστε οποιαδήποτε ελληνική τράπεζα για τις καταθέσεις σας ;					
25) καθυστερούν οι υποχρεώσεις της επιχείρησης προς τις τράπεζες ;					

